

BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Opleiding tot Verpleegkundige
voltijd/deeltijd/duaal

De Haagse Hogeschool

BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Opleiding tot Verpleegkundige
voltijd/deeltijd/duaal

De Haagse Hogeschool

CROHO nr. 34560

Hobéon Certificering

Datum

18 september 2012

Auditpanel

Dr. M.J.M. Adriaansen

Drs. P.A. Bosselaar

A.M. van Elst

Drs. R.B. van der Herberg

Secretaris

I.M. Gies Broesterhuizen BEc

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	5
3.	INLEIDING	9
4.	OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	11
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	51
6.	AANBEVELINGEN	53
BIJLAGE I	Scoretabel	55
BIJLAGE II	Opleidingsspecifieke eindkwalificaties	57
BIJLAGE III	Schematisch overzicht opleidingsprogramma	59
BIJLAGE IV	Programma en werkwijze en verantwoording keuze voor gesprekspartners	61
BIJLAGE V	Lijst geraadpleegde documenten	65
BIJLAGE VI	Overzicht auditpanel	67

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Haagse Hogeschool
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	N.v.t.
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Opleiding tot Verpleegkundige
registratienummer croho	34560
domein/sector croho	Gezondheidszorg
oriëntatie opleiding (hbo – wo)	Hbo
niveau opleiding (associate degree – bachelor – master)	Bachelor
aantal studiepunten (ec's)	240
afstudeerrichtingen	Maatschappelijke Gezondheidszorg (MGZ) Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) Algemene Gezondheidszorg (AGZ)
locatie(s)	Den Haag
variant(en)	Voltijd, Deeltijd, Duaal
relevante lectoraten	Lectoraat Psychogeriatric Lectoraat Mantelzorg Lectoraat Revalidatie
datum audit / opleidingsbeoordeling	5 en 6 juni 2012

in-, door- en uitstroomgegevens van -zo mogelijk- de laatste 6 cohorten						
Instroom						
Cohort	2006	2007	2008	2009	2010	2011
▪ voltijd/duaal ¹	Nb	104	95	107	131	162
▪ deeltijd ²	-	-	-	-	20	12
▪ verkort dual	Nb	32*	25*	18	17	22
doorstroom propedeuserendement (in %) na 2 jaar						
Cohort	2005	2006	2007	2008	2009	2010
▪ voltijd/ dual	Nb	69,8	62,5	66,3	49,5	Nb
▪ deeltijd	-	-	-	-	-	45,0
▪ verkort dual	Nb	65,5	62,5	84,0	72,2	Nb
uitstroom na vijf jaar						
Cohort	2002	2003	2004	2005	2006	2007
▪ voltijd	85,2	84,4	82,1	82,8	81,3	80,4
▪ deeltijd***	-	-	-	-	-	-
▪ dual	25	89,4	70,5	82,3	65,6	88,2
▪ verkort dual	-	-	66,6	70,5	83,3	89,4
▪ verkort voltijd	-	-	50,0	55,5	40,0	42,8

* Inclusief verkorte route voltijd.

** Inclusief verkorte route voltijd en dual.

*** Voor deeltijd zijn er nog geen uitstroomgegevens beschikbaar.

¹ Studenten van de duale variant stromen in binnen de voltijdvariant. Vanaf het tweede jaar volgen zij het duale traject (zie standaard 3).

² De deeltijdopleiding is het studiejaar 2010-2011 gestart.

gerealiseerde docent-student ratio ³						
▪ voltijd	1:24					
▪ deeltijd						
▪ duaal						
▪ verkort duaal						
contacturen ⁴	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar		
▪ gemiddeld aantal per week voltijd per studiejaar	16,4	13,0	13,6	11,8		
▪ gemiddeld aantal per week voltijd	15,9					
▪ gemiddeld aantal per week duaal/verkort duaal	5,2					
docentkwaliteit ⁵	hbo	PhD	master			
▪ alle varianten	5***	1	13			
rendementen bachelor ⁶	2004	2005	2006	2007		
▪ voltijd	85,5**	76,2	48,3	58,4		
▪ deeltijd	-	-	-	-		
▪ duaal	63,6**	86,6	66,6	71,4		
▪ verkort duaal	-	60,0	65,3	73,9		
uitval bachelor						
uitval bachelor (%)	2005	2006	2007	2008	2009	2010
▪ voltijd/duaal (A) ^{7/8}	19,5	20,5	38,8	34,1	46,4	49,6
▪ deeltijd (A)	-	-	-	-	-	55,0
▪ duaal / verkort duaal (A)	25,6	37,2	28,3	12,8	20,0	11,8
uitval bachelor (%)				2005	2006	2007
▪ voltijd (B) ⁹				14,6	11,3	10,2
▪ deeltijd (B)				-	-	-
▪ duaal / verkort duaal (B)				5,2	11,6	10,8

*** 4 van de 5 docenten volgen een masteropleiding.

³ De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven voltijd studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

⁴ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

⁵ Het aandeel docenten met een master of PhD.

⁶ Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten dat zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.

⁷ (A) Het aandeel van het totaal aantal voltijd bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.

⁸ Studenten van de duale variant stromen in binnen de voltijdvariant. Vanaf het tweede jaar volgen zij het duale traject (zie standaard 3).

⁹ (B) Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.

2. SAMENVATTING

De hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige (hierna HBO-V) leidt op tot professioneel verpleegkundige, die zich enerzijds richt op ziekte en het oplossen van lichamelijke, geestelijke of maatschappelijke gezondheidsproblemen en anderzijds een belangrijke bijdrage levert aan het behoud van de gezondheid en het welzijn van een individu.

Inleiding

In de keuzegids hoger onderwijs van 2008 stond HBO-V van de Haagse Hogeschool met haar voltijd, deeltijd en duale variant op de laatste plaats. Deze situatie was voor de opleiding aanleiding om diverse verbeteringen in te zetten o.a. de implementatie van een nieuwe organisatie- en overlegstructuur, eenduidige werkwijzen binnen alle opleidingsvarianten, implementatie en versterking van verschillende commissies en versterking van het onderwijs. Dit veranderingsproces heeft naar het oordeel van het auditpanel in positieve zin haar sporen achtergelaten. In het onderliggende rapport geven we op een aantal plekken de resultaten van de verbeteringen aan. Inmiddels neemt de opleiding in de keuzegids van 2012 de 14^e plaats van de 22 opleidingen HBO-V in.

1. Beoogde eindkwalificaties

Het landelijke beroeps- en competentieprofiel vormt een stevig fundament voor de beoogde eindkwalificaties van de opleiding HBO-V in Den Haag. De beoogde eindkwalificaties zijn passend in het licht van het beroep Verpleegkundige en haar werkzaamheden in de verschillende zorggebieden Algemene, Maatschappelijke en Geestelijke Gezondheidszorg (AGZ, MGZ en GGZ).

Het landelijke kwalificatieniveau vijf dat HBO-V studenten aan het eind van hun studie moeten behalen, komt bij de HHS tot uitdrukking in het geïntegreerd kunnen vervullen van de vijf beroepsrollen en wordt getypeerd als 'Het verplegen met diepgang'. Dit niveau, dat voor alle varianten hetzelfde is, sluit qua reikwijdte en complexiteit aan bij de Dublin Descriptoren. HBO-V heeft haar doelstelling wat betreft Internationalisering (beheersing van de Engelse taalvaardigheid) duidelijk beschreven en Toegepast Onderzoek (onderbouwing en kritisch evalueren van haar handelen en het zelf verrichten van onderzoek) heeft bij HBO-V een herkenbare plek in de eindkwalificaties.

Naast deze sterke punten ziet het auditpanel mogelijkheden om de herkenbaarheid en het neerdalen van het Haagse profiel, waarin een verpleegkundige wordt getypeerd als "*Een verantwoordelijke en deskundige zorgprofessionals (kritisch en betrokken), die zich kan profileren in verschillende beroepsrollen binnen zowel een complexe samenleving als in een (multiculturele) nationale en internationale context*", in de lectoraten, het docententeam en het werkveld verder te verbeteren. Doordat de implementatie van het Haagse profiel in ontwikkeling is, steekt de opleiding met al haar varianten op dit punt voorsnog niet uit boven de basiskwaliteit.

Het auditpanel beoordeelt alle onderwerpen in standaard 1 daarom als voldoende.

2. Programma

De interactie met en de ontwikkelingen in het beroepenveld zijn in de programma's van alle varianten goed zichtbaar door o.a. georganiseerd overleg met het werkveld op verschillende niveaus en door participatie in (inter)nationaal vakoverleg.

Het voltijdse curriculum is richtinggevend voor alle opleidingsvarianten. De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen, welke voor studenten zichtbaar zijn in het programma. De programma's sluiten mede door de efficiëntieprogramma's voldoende aan bij de kwalificaties van alle instromende studenten en zijn studeerbaar.

De Haagse inkleuring van de competenties is herkenbaar in het curriculum. In het programma is aandacht voor thema's als grotestadsproblematiek, diversiteit, een ondernemende beroepshouding, multidisciplinariteit, multisectoraal werken, evidence-based werken en ontwerpgericht onderzoek.

In lijn met de doelstellingen krijgt ook internationalisering plaats in het programma. Studenten leren tijdens de opleiding het vakjargon beheersen door het lezen van Engelstalige publicaties. De opleiding heeft daarnaast een duidelijke onderzoekslijn aangelegd, waarmee de opleiding haar studenten goed voorbereidt op het uitvoeren van een onderzoek.

De didactische uitgangspunten staan in goede relatie tot de eindkwalificaties en zijn duidelijk zichtbaar in het programma. De opleiding heeft door een gevarieerd aanbod aan werkvormen (simulatieonderwijs, praktijkleren, de werkplaats en supervisie) en door de samenhang (thema's en vijf leerlijnen) een krachtige leeromgeving neergezet. Het werkveld is net als het auditpanel met name positief over de inrichting van de leerwerkplaatsen, waardoor studenten, docenten en medewerkers in de zorg elkaar positief versterken in hun ontwikkeling. Ook biedt de opleiding door de intensivering van de reken- en taalvaardigheid en het vak medische biologie een deficiëntieprogramma dat aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Naast deze sterke punten verdient de structurele samenwerking tussen de opleiding en de lectoraten meer aandacht. De lectoraten zouden studenten meer structureel in kunnen zetten bij hun onderzoek en de opleiding zou de lectoraten beter kunnen benutten bij het uitvoeren van ontwerpgericht onderzoek. De opleiding wil bovendien toegepast onderzoek en internationalisering in het curriculum van alle varianten verder integreren en verankeren. De stages zijn goed vormgegeven, maar de opleiding zou haar eigen behoefte en de behoeften van het werkveld en de studenten ten aanzien van de inhoud van de stage en het aantal stageplaatsen in de GGZ en MGZ beter op elkaar kunnen afstemmen. De opleiding is zich bewust van het feit dat zij het rendement moet verbeteren en neemt daartoe maatregelen (vb. instaptoetsen, assessments en studieloopbaanbegeleiding).

Voor de standaarden 2, 3, 6 en 7 komt het auditpanel voor alle varianten uit op voldoende. Bij standaard 4 en 5 komt het auditpanel door de krachtige leeromgeving en het adequate deficiëntieprogramma (zoals hierboven beschreven) voor alle varianten uit op goed.

3. Personeel

Het auditpanel vindt de ingezette organisatieverandering en de resultaten die de opleiding daarvan heeft laten zien tijdens de audit bewonderenswaardig. HBO-V beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid dat voor alle varianten hetzelfde is.

Het docententeam is voldoende gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. Docenten zijn naar de mening van de studenten goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen en zij weten hun passie voor het vak over te brengen.

De omvang van het personeel is met een docent-student ratio van 1:28 toereikend voor de beoogde eindkwalificaties en de realisatie van het programma. De beoogde ratio van 1:24 sluit nog beter aan bij de krachtige leeromgeving en de ambitie die de opleiding heeft om de (studieloopbaan)begeleiding te verstevigen.

Het aantrekken van een permanente teamleider die de continuïteit in de cultuurverandering, die met de implementatie van een nieuwe organisatie- en overlegstructuur is ingezet, waarborgt en die richting geeft aan het op peil houden van de deskundigheid en professionaliteit van het docententeam, is volgens het auditpanel een aandachtspunt.

Voor standaard 8 komt het auditpanel voor alle varianten tot goed en voor de standaarden 9 en 10 op voldoende.

4. Voorzieningen

De huisvesting en materiële voorzieningen van HBO-V zijn toereikend voor de realisatie van het programma. De opleiding beschikt over moderne ruimtes, apparatuur en materialen (skillslab) waarmee de opleiding een student HBO-V goed kan voorbereiden op de praktijk. De toegang tot opleidings specifieke vakliteratuur is ook passend bij de doelstellingen die de opleiding voor ogen heeft.

Zelfregie is een belangrijk onderdeel van de studieloopbaanbegeleiding (slb) en krijgt een goede invulling. Dat docenten de student vanaf het begin van de opleiding begeleiden en aangespreken als 'Professional', sluit aan bij het doel van de slb. De begeleiding is op een duidelijke en gestructureerde wijze aanwezig en sluit aan bij de behoefte van de student.

De versterking die de opleiding wil bewerkstelligen ten aanzien van de studieloopbaanbegeleiding en informatievoorzieningen zijn voor de opleiding een goede mogelijkheid om zich door te ontwikkelen.

Voor standaard 11 komt het auditpanel voor alle varianten uit op goed en voor standaard 12 op voldoende.

5. Kwaliteitszorg

Kwaliteitszorg heeft de opleiding hoog in het vaandel staan. Er vinden conform de PDCA-cyclus in ruime mate en op regelmatige en zorgvuldige basis evaluaties plaats. Zeker met de invoering van de kernteams en de kerndocenten krijgt dit een positieve stimulans waarbij o.a. de blokken elke 10 weken geëvalueerd worden. De opleiding neemt waar nodig effectieve verbetermaatregelen op basis van de evaluatieresultaten.

HBO-V betreft medewerkers, studenten en het werkveld systematisch en planmatig bij evaluaties van het onderwijsprogramma en de uitvoering ervan in verschillende overlegvormen. De opleiding zet sterk in op de betrokkenheid van studenten en het tactische en operationele werkveld.

De PDCA-cyclus wordt sinds dit jaar voor alle varianten meer systematisch doorlopen. De nieuwe organisatiestructuur en de verantwoordelijkheden die daarbij komen kijken, dienen naar de mening van het auditpanel meer tot wasdom te komen. Het auditpanel ziet potentie voor de opleiding om zichzelf verder te ontwikkelen.

Voor de standaarden 13 en 15 komt het auditpanel voor alle varianten op goed en voor de standaard 14 op dit moment nog op voldoende.

6. Toetsing

HBO-V heeft duidelijke uitgangspunten voor het toetsbeleid geformuleerd en beschikt over een adequaat systeem van toetsing en beoordeling. Ook heeft de opleiding werkende kwaliteitsborgende mechanismen ingebouwd. De participatie van meerdere personen bij de beoordeling van eindproducten geeft de basis voor de benodigde intersubjectiviteit van de beoordeling.

Het auditpanel is samen met het werkveld en alumni positief over het niveau van HBO-V-studenten, welke in de studie jaren 2009-2010 en 2010-2011 zijn afgestudeerd. De producten vertonen een behoorlijke bandbreedte, maar zijn over het algemeen van gemiddeld hbo-niveau. De ingezette verbetermaatregelen (verbeterd toetsbeleid, kwaliteitsbewaking van de toetsen en verbeteringen in het begeleidings- en beoordelingsproces) die de opleiding heeft doorgevoerd in de meesterproeven en in het portfolio zijn zichtbaar in de eindproducten van het studiejaar 2011-2012, welke voldoen aan de geldende criteria voor het hbo-niveau. De solide basis biedt de opleiding de mogelijkheid om het gerealiseerde niveau verder te ontwikkelen.

De opleiding kan nog enkele verbeteringen aanbrengen door het gebruik van de competentiekaart en door na te denken over de keuzevrijheid dan wel geleide keuze voor het ontwerpgericht onderzoek. Door de studenten een vrije keuze te geven voor een ontwerpopdracht op de stage-afdeling wordt de verbinding met de lectoraten immers niet gegarandeerd.

Voor de standaard 16 komt het auditpanel voor alle varianten op voldoende.

Algemene conclusie: voldoende

De opleiding heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een solide, maar tegelijkertijd ook ambitieuze opleiding HBO-V. Op een aantal punten steekt de opleiding uit boven de gangbare basiskwaliteit (vb. krachtige leeromgeving, de ingezette organisatieverandering, de opleidings-specifieke voorzieningen en de zorgvuldige evaluaties), maar enkele punten (vb. Haagse profiel, de inrichting van de stages, de keuze voor ontwerpgericht onderzoek en de verbinding met de lectoraten) vragen de komende tijd nog aandacht van de opleiding. De kwaliteit van de opleiding is voor alle varianten naar de mening van het auditpanel voldoende.

18 september 2012

Drs. R.B. van der Herberg,
voorzitter

I.M. Gies Broesterhuizen BEc,
secretaris

3. INLEIDING

Dit beoordelingsrapport beschrijft de stand van zaken bij de voltijd-, deeltijd- en duale variant van de Opleiding tot Verpleegkundige (hierna HBO-V) van de Haagse Hogeschool.

De opleiding bestaat ruim 20 jaar en zij maakt sinds 2002 samen met de opleidingen Huidtherapie en Voeding & Diëtetiek onderdeel uit van de Academie voor Gezondheid.

In de keuzegids hoger onderwijs van 2008 stond de opleiding HBO-V op de laatste plaats. Deze situatie was voor de nieuwe teamleider een aanleiding om spiegelgesprekken te voeren met diverse gremia binnen en buiten de opleiding. Vervolgens is een verbeterplan opgesteld en uitgevoerd. De opleiding heeft de afgelopen jaren o.a. gewerkt aan de implementatie van een nieuwe organisatie- en overlegstructuur, de implementatie van personeels- en scholingsbeleid, eenduidige werkwijzen binnen alle opleidingsvarianten, implementatie en versterking van verschillende werkgroepen en commissies en versterking van het onderwijs (zie tevens tabel 1 - Uitkomsten en verbeteringen n.a.v. voorgaande audits).

Uitkomsten en verbeteringen HBO-V naar aanleiding van voorgaande audits		
Audit	Uitkomsten	Verbeteringen
Vorige audit (2006)	<ul style="list-style-type: none"> de opleiding dient studenten actief te ondersteunen bij het verwerven van internationale ervaring in een internationale context; 	<ul style="list-style-type: none"> intensivering van internationalisering door deelname Florence Network;
	<ul style="list-style-type: none"> het nieuwe curriculum biedt de opleiding een goede gelegenheid om meer nadruk te leggen op kennis, op basiskennis, een conditio sine qua non om een 'klinische blik' te ontwikkelen, zodat vervolgens de student zich ook toegepaste en wetenschappelijke kennis (beter) eigen kan maken; 	<ul style="list-style-type: none"> intensivering van onderwijs in verpleegkundig rekenen en medische biologie in de propedeuse; programma onderzoek is ingezet om onder andere het evidence based werken en onderzoek een prominere plaats in het curriculum te geven;
	<ul style="list-style-type: none"> psychiatrische aspecten en de grootstedelijke problematiek betreffende de gezondheidszorg dienen nadrukkelijker respectievelijk blijvend in het curriculum verankerd te zijn; 	<ul style="list-style-type: none"> invoering tweejarige afstudeerrichtingen en daarmee meer aandacht voor GGZ en MGZ;
	<ul style="list-style-type: none"> de opleiding zorgt er in voldoende mate voor dat de toetsingsmethoden valide, objectief en betrouwbaar zijn; 	<ul style="list-style-type: none"> aanscherpen van toetsbeleid en – proces; intensivering van coaching en ondersteuning van docenten bij het opstellen van toetsen;
	<ul style="list-style-type: none"> de uitkomsten van de periodieke evaluaties worden in voldoende mate vertaald in verbetermaatregelen waarvan de implementatie zoveel mogelijk wordt bijgehouden; 	<ul style="list-style-type: none"> versterking van de pdca-cyclus invoering beleidscyclus en aanscherping evaluatiecyclus onderwijs;
	<ul style="list-style-type: none"> de eindwerkstukken zijn qua niveau, oriëntatie en domein specifieke eisen in overeenstemming met de nagestreefde eindkwalificaties. 	<ul style="list-style-type: none"> invoering meesterproef: mondelinge verdediging afstuderen; aanscherping criteria afstudeeronderdelen.

Tabel 1 – Uitkomsten en verbeteringen n.a.v. voorgaande audits

De ingezette ontwikkelingen en de resultaten begonnen in 2010 hun vruchten af te werpen. De opleiding stond in de top-10 van de keuzegids hoger onderwijs¹⁰. In dit rapport wordt nader ingegaan op de ingezette verbeteringen en de resultaten daarvan.

¹⁰ In 2010 waren totaal 21 HBO-V opleidingen opgenomen in de keuzegids hoger onderwijs.

De huidige ad interim teamleider richt zich op het verder verankeren van de ingezette veranderingen in de organisatie en het onderwijs. De speerpunten voor de komende jaren luiden als volgt:

- Herijken van het curriculum ten aanzien van het nieuwe beroepsprofiel en de landelijke Body of Knowledge en Skills;
- Herijking beleid internationalisering op basis van nieuw hogeschool- en academiebeleid en het integreren en verankeren van internationale aspecten in het curriculum;
- Het versterken van technologische en ICT-zorgtoepassingen in het curriculum;
- Onderzoek naar mogelijkheden tot flexibilisering van het onderwijs (meer maatwerk, mogelijkheden tot versnelling);
- Continuëren ingezette lijn met betrekking tot de kwaliteitsborging praktijkleerplaatsen o.a. toetsen stage-instellingen aan kwaliteitsprofielen en relatiemanagement;
- Het studiesucces van de propedeusestudenten is speerpunt van beleid en krijgt veel aandacht o.a. versterken slb-lijn (meer aandacht voor persoonlijk, professionele ontwikkeling van studenten) en slb-lijn koppelen aan scholingsplan docenten;
- Onderzoek naar mogelijkheden samenwerking universiteit;
- Het opstellen van onderzoeksprogramma's met zorginstellingen, lectoraten en studenten.

Leeswijzer: Waar de deeltijd- en duale variant afwijken van voltijdvariant, wordt dit expliciet in het rapport genoemd. De opleidingsnaam Verpleegkunde (HBO-V) wordt gebruikt in geval het alle drie de varianten betreft.

4. OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor–master) en oriëntatie (hbo–wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Beroeps- en opleidingsprofiel

Het landelijke beroeps- en competentieprofiel vormt, net als bij andere verpleegkunde opleidingen in Nederland, een stevig fundament voor de beoogde eindkwalificaties van de hbo-bacheloropleiding tot Verpleegkundige (hierna HBO-V) van de Haagse Hogeschool (hierna HHS). Het profiel van de opleiding wordt in belangrijke mate bepaald door de door de overheid gestelde deskundigheidseisen, zoals vastgelegd in de wet-BIG¹¹ en de kwalificatiestructuur¹², en het is bovendien de leidraad voor de inrichting en uitvoering van het curriculum van Verpleegkunde

In het competentieprofiel van HBO-V worden vijf beroepsrollen (Zorgverlener, Regisseur, Ontwerper, Coach en Beroepsoefenaar) onderscheiden, welke zijn gekoppeld aan drie domeinen van zorg met bijbehorende kerncompetenties (zie bijlage II - Opleidings specifieke eindkwalificaties). De rol van 'Zorgverlener' is de basis voor het verpleegkundig beroep, waaraan de andere vier rollen zijn gekoppeld. Daarnaast gebruikt de opleiding in de afstudeerfase van elke variant naast het landelijke competentieprofiel ook de competentieprofielen van de specifieke zorggebieden binnen de drie afstudeerrichtingen Algemene, Geestelijke en Maatschappelijke Gezondheidszorg (hierna AGZ, GGZ en MGZ).

Op landelijk niveau is bij het opstellen van het beroeps- en later het competentieprofiel rekening gehouden met de internationale standaarden¹³, waardoor de Nederlandse kerncompetenties en beroepsrollen inhoudelijk vergelijkbaar zijn met de profielen in het buitenland.

Niveau en oriëntatie

Het niveau vijf dat bachelor-verpleegkundigen aan het eind van hun studie moeten behalen, komt bij de HHS tot uitdrukking in het geïntegreerd kunnen vervullen van de vijf beroepsrollen. Het bachelorniveau van de verpleegkundige typeert de opleiding als 'Het verplegen met diepgang':

¹¹ In de Wet Beroepen Individuele Gezondheidszorg (Wet-BIG) zijn vanuit de overheid deskundigheids- en opleidingseisen gesteld aan de opleiding en het beroep van verpleegkundige. Verpleegkundigen hebben de verplichting tot het uitvoeren van verantwoorde zorg en de voorbehouden handelingen, waarbij aangegeven is onder welke voorwaarden verpleegkundigen de beschreven handelingen mogen én moeten kunnen verrichten.

¹² Omdat de Wet-BIG geen onderscheid maakt in handelingsniveau zijn de verschillen tussen niveau 4 (mbo) en 5 (hbo) in 1996 door de toenmalige ministeries van OCW en VWS verder uitgewerkt in de kwalificatiestructuur en eindtermen voor verpleging en verzorging.

¹³ Bronnen: The Essentials of Baccalaureate Education for Professional Nursing Practice (1998) van de American Association of Colleges of Nursing en Framework van de International Council of Nurses (1998)

"De kracht van de bachelorverpleegkundige is dat zij verpleegkundige zorg op maat kan leveren in hoogcomplexere en multidisciplinaire zorgsituaties en dat zij zich bewust is van het grote belang van evidence-based werken. Door haar onderzoekende houding en haar gerichtheid op nieuwe (wetenschappelijke) ontwikkelingen kan de bachelorverpleegkundige innovaties doorvoeren op de afdeling, de deskundigheid op de afdeling bevorderen en ontwerpgericht onderzoek uitvoeren. De toegevoegde waarde van bachelorverpleegkundigen is dat zij in staat zijn om werkprocessen te analyseren, voorstellen te doen voor verbetering en deze op een methodische manier kunnen implementeren."

Om ervoor te zorgen dat studenten zich tot dit niveau kunnen ontwikkelen, heeft HBO-V (uitgaande van de Dublin Descriptoren) vier beheersingsniveaus gedefinieerd. Naarmate het beheersingsniveau toeneemt, neemt de zelfsturing, het eigen initiatief, het kritisch denkvermogen en de mate van complexiteit, integratie en de te dragen verantwoordelijkheid toe. In tabel 2 volgt een uitwerking van de Dublin Descriptor 'Toepassen van Kennis en Inzicht' voor HBO-V als voorbeeld. Voor de andere Dublin Descriptoren heeft het auditpanel een vergelijkbare uitwerking gezien. Het niveau van de eindkwalificaties sluit voor alle varianten qua reikwijdte en complexiteit aan bij de Dublin Descriptoren.

Niveau	Gedragkenmerken Dublin Descriptor 'Toepassen van Kennis en Inzicht' (Vakbekwaamheid)
1 - startniveau	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Handelt zonder de situatie te analyseren. ▪ Is afhankelijk van de begeleider bij het bepalen van de activiteiten. ▪ Verantwoordt niet waarop het handelen is gebaseerd en vraagt hier niet naar ▪ Heeft voortdurend inhoudelijke ondersteuning nodig bij het uitvoeren van de activiteiten
2 - toepassen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Voert de competentie uit in weinig complexe situaties ▪ Voert de competentie volgens protocol of aanwijzingen (b.v. criteria opdracht) uit ▪ Stelt vragen over het verpleegkundig handelen vanuit een theoretisch kader ▪ Geeft grenzen eigen deskundigheid aan ▪ Voert in overleg met en na uitleg van begeleider zelfstandig activiteiten uit
3 - beslissen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analyseert benodigde kennis, vaardigheid en attitude in verpleegsituaties en handelt hiernaar ▪ Bepaalt eigen deskundigheid in een verpleegsituatie en schakelt indien nodig de juiste deskundigen in ▪ Handelt effectief, efficiënt en veilig ▪ Voert de activiteiten zelfstandig uit volgens plan en legt verantwoording af over het handelen
4 - ontwikkelen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analyseert benodigde kennis, vaardigheid en attitude in complexe verpleegsituaties en handelt hiernaar ▪ Plant de activiteiten zelfstandig en voert deze activiteiten uit en legt verantwoording af over het handelen ▪ Waarborgt kwaliteit van het verpleegkundig handelen ▪ Verantwoordt haar handelen vanuit de laatste evidence-based ontwikkelingen binnen het vakgebied ▪ Ontwikkelt nieuwe werkwijzen ter verbetering van bestaande methoden en technieken

Tabel 2 – Beheersingsniveau HBO-V t.a.v. Toepassen van Kennis en Inzicht

Profilering

De Haagse opleiding HBO-V wil zich als volgt onderscheiden: *"Haagse verpleegkundigen zijn kritisch en betrokken en tonen zich verantwoordelijke en deskundige zorgprofessionals. Ze zijn daarnaast in staat zich te profileren in verschillende beroepsrollen binnen zowel een complexe samenleving als in een (multiculturele) nationale en internationale context"*. Deze profilering past goed bij de vijf algemene competenties die de Haagse Hogeschool heeft onderscheiden en die elke student van elke opleiding dient te verwerven, naast de specifieke opleidingscompetenties (zie bijlage II - Opleidingscompetenties). Tevens past het goed bij de populatie allochtonen in de gezondheidszorg ofwel het werkveld van een verpleegkundige in een grote stad en bij de huidige studentpopulatie (28% van de opleiding bestaat uit allochtone vrouwen).

Het auditpanel ziet net als de opleiding en het werkveld ruimte voor de ontwikkeling van het Haagse profiel. Het profiel is in de basis goed uitgewerkt, maar een volgende stap, namelijk de herkenbaarheid en het neerdalen van het profiel in de lectoraten en de kenniskringen, in het docententeam en het werkveld moet nog door de opleiding gezet worden (zie hoofdstuk 6 - Aanbevelingen).

Internationalisering

Nieuwe ontwikkelingen in de gezondheidszorg, in het verpleegkundig beroep en in de wetenschap hebben veel invloed op de beroepsuitoefening en het is volgens de opleiding belangrijk dat studenten deze (internationale) ontwikkelingen meekrijgen, zodat zij de beste evidence based zorg kunnen leveren met het beste resultaat. Passieve beheersing van de Engelse vaktaal is voor studenten van de opleiding HBO-V een voorwaarde om op de hoogte te kunnen blijven van nieuwe ontwikkelingen, die veelal gepubliceerd worden in internationale tijdschriften. De doelstelling ten aanzien van internationalisering is dan ook dat studenten op de hoogte zijn van (internationale) ontwikkelingen en de Engelse vaktaal passief beheersen.

Toegepast Onderzoek

Onder een onderzoekende houding verstaat de Academie voor Gezondheid dat studenten handelen vanuit het bewustzijn dat theorieën, behandelmethoden, verklaringen etc. niet statisch zijn, maar zich blijven ontwikkelen. De opleiding heeft dit helder uitgewerkt in de volgende twee doelstellingen (onderdeel van de beroepsrol 'Beroepsbeoefenaar'):

- enerzijds: "De hbo-verpleegkundige moet altijd blijven zoeken naar een onderbouwing van haar handelen en haar handelen kritisch moeten evalueren." Tijdens de opleiding leren studenten werken aan de hand van de principes van evidence-based practice.
- en anderzijds: "Daarnaast zal de student ook zelf onderzoek moeten kunnen verrichten." Naast het werken met resultaten van onderzoek leert de verpleegkundige in haar rol van ontwerper en beroepsbeoefenaar een actieve bijdrage te leveren aan de vernieuwing van het beroep en de kwaliteit van zorg. Omdat de onderzoekende houding de basishouding moet zijn van een hbo-verpleegkundige, worden onderzoeksvaardigheden zoveel mogelijk geïntegreerd in het onderwijs aangeboden en getoetst. Aan het eind van de opleiding dient de student in staat te zijn een ontwerpgericht onderzoek¹⁴ uit te voeren.

---

¹⁴ Definitie opleiding: Ontwerpgericht onderzoek is contextgebonden onderzoek, gericht op het ontwikkelen van kennis ten behoeve van verbetering (toepasbare kennis of oplossingen van praktijkproblemen), naar aanleiding van een vraag uit de praktijk.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Voldoende

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding HBO-V, welke voor alle varianten gelijk zijn, zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan de internationale eisen, doordat:

- De inhoud van de beoogde eindkwalificaties (kerncompetenties en de beroepsrollen) die de HBO-V student moet kunnen vervullen als beginnend beroepsoefenaar zorgvuldig zijn beschreven en passend zij in het licht van het beroep Verpleegkundige en haar werkzaamheden in de verschillende zorggebieden AGZ, MGZ en GGZ. Tevens zijn ze inhoudelijk vergelijkbaar met de profielen in het buitenland.
- Het landelijke niveau vijf, dat bachelorverpleegkundigen aan het eind van hun studie moeten behalen, bij de HHS tot uitdrukking komt in het geïntegreerd kunnen vervullen van de vijf beroepsrollen en de ontwikkeling tot en met beheersingsniveau vier. De opleiding typeert het bachelorniveau van de verpleegkundige als 'Het verplegen met diepgang'. Dit niveau sluit qua reikwijdte en complexiteit aan bij de Dublin Descriptoren.
- HBO-V haar doelstelling wat betreft Internationalisering duidelijk heeft beschreven en Toegepast Onderzoek heeft bij HBO-V een herkenbare plek in de eindkwalificaties.

Op basis van deze sterke punten is het auditpanel van mening dat de opleiding met al haar varianten voldoet aan de basiskwaliteit zoals van een hbo-bacheloropleiding Verpleegkunde verwacht mag worden.

Om boven de basiskwaliteit uit te steken wil HBO-V zich onderscheiden van een andere opleiding in Nederland. Een Haagse verpleegkundige typeert zich volgens de opleiding als: *"Een verantwoordelijke en deskundige zorgprofessionals (kritisch en betrokken), die zich kan profileren in verschillende beroepsrollen binnen zowel een complexe samenleving als in een (multiculturele) nationale en internationale context"*. Het auditpanel ziet net als de opleiding en het werkveld ruimte voor de ontwikkeling van het Haagse profiel. Het profiel is in de basis goed uitgewerkt. Een volgende stap naar de herkenbaarheid en het neerdalen van het profiel in de lectoraten en de kenniskringen, in het docententeam en het werkveld moet nog gezet worden. Doordat de implementatie van het Haagse profiel nog in ontwikkeling is, steekt de opleiding met al haar varianten vooralsnog niet uit boven de basiskwaliteit. Het auditpanel beoordeelt alle onderwerpen in deze standaard daarom als voldoende.

Programma

Standaard 2: De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Toelichting NVAO: Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het beroepenveld en het vakgebied.

Bevindingen

Werkveld

Door de interactie met het (inter)nationale beroepenveld en deelname aan (inter)nationale vakoverleg, zo blijkt uit de verslagen en de gesprekken tijdens het locatiebezoek, signaleert de opleiding op structurele wijze actuele ontwikkelingen. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Het afnemend beroepenveld is op verschillende gebieden intensief bij de continue ontwikkeling van de opleiding betrokken. In de beroepenveldcommissie (inhoud van de opleiding), in het tactisch werkveld overleg (samenwerking en afstemming in de regio) en in de werkveldbijeenvakkomsten (bespreken van praktijkopdrachten met praktijkbegeleiders).

Een voorbeeld van een onderwerp dat besproken is in de overlegverbanden op de drie niveaus is het programma onderzoek:

Op strategisch niveau is de keuze voor ontwerpgericht onderzoek als de juiste bevestigd; hier is nu en in de toekomst behoefte aan. Op tactisch niveau zijn mogelijkheden voor onderzoeksonderwerpen verkend. Met het operationele niveau is de inhoud van het praktijkleren afgestemd: in de praktijkleeropdrachten onderbouwen studenten hun handelen met bevindingen uit wetenschappelijke literatuur.

Tabel 3 – Voorbeeld overlegverbanden t.a.v. thema "Onderzoek"

- Naast deze drie overlegverbanden raadpleegt de opleiding bij gelegenheid voor specifieke deelgebieden in de zorg klankbordgroepen.
- De opleiding brengt de beroepspraktijk in het curriculum:
  - Beroepsspecifieke situaties en kritische beroepssituaties vormen de context van praktijkleeropdrachten.
  - De praktijkleerplaatsen en de leerwerkplaatsen (zie standaarden 3 - Inhoud en 4 - Vormgeving programma).
  - De opleiding heeft de beschikking over gastdocenten en externe docenten die tevens werkzaam zijn in de beroepspraktijk (zie standaard 9 – Kwalificaties personeel).
- De opleiding heeft inbreng gehad in het tot stand komen van het nieuwe beroepsprofiel dat in maart 2012 is verschenen en verwacht in de periode 2012-2015 haar doelstellingen en het programma te herijken op basis van een nieuw landelijk competentieprofiel en een nieuwe visie van de Haagse opleiding op het beroep.
- De opleiding participeert in het Florence Network om geïnformeerd te blijven over internationale ontwikkelingen en standaarden. In het Florence Network participeren 36 verpleegkundige opleidingen uit 17 landen. Jaarlijks nemen studenten en docenten van de opleiding deel aan de veertiendaagse Erasmus Intensive Programmes en jaarvergaderingen, die ook een inhoudelijke component hebben.

Ontwikkelingen

Actuele ontwikkelingen krijgen onder verantwoordelijkheid van de curriculumcommissie een zichtbare plaats binnen het programma van de verschillende varianten. Actuele thema's als preventie en voorlichting, multidisciplinair werken, evidence based handelen, ondernemerschap en de multiculturele beroepspraktijk zijn op de volgende wijze verwerkt in de curricula:

- Verkort-Duaal: Blok Evidence Based Nursing en preventie (Jaar 1 periode 1); *In de integrale leerlijn gaat de student aan de slag met de systematiek van EBN en het zoeken en gebruiken van wetenschappelijke artikelen, reviews en richtlijnen in de praktijk. Het wetenschappelijk onderzoek komt ook aan de orde en dan met name de vraagstelling. In het tweede gedeelte wordt aandacht besteed aan collectieve preventie en dan met name bij risicogroepen;*
- Voltijd: Blok Ketenzorg (Jaar 2 periode 2); *Na een korte introductie over wat een klinisch pad is, wordt er gekeken naar de (on)mogelijkheden die de manier van organiseren van de zorg biedt. De verpleegkundige zorg binnen de multidisciplinaire setting staat daarbij centraal;*
- Duaal: Blok Verplegingswetenschappelijk onderzoek/Visies (Jaar 3 periode 2); *De bedoeling van het onderdeel "visies op verplegen of theorieën van verplegen" is dat de student na drie weken in een paper kan verwoorden wat haar verpleegkundige visie is en dat zij deze visie professioneel kan onderbouwen en beargumenteren met behulp van (inter)nationale diagnosegestuurde en vraaggestuurde visies, concepten en modellen;*
- Deeltijd: Blok Organisatiekunde/Ondernemerschap (Jaar 3 periode 3). *Binnen gezondheidszorgorganisaties wordt gekeken naar maatregelen die op afdelingsniveau genomen dienen te worden om middelen, budgetafhankelijk, efficiënt en doelmatig in te zetten.*

Onderzoek / Lectoraten

De Academie voor Gezondheid verbindt zich met drie lectoraten, te weten Mantelzorg, Revalidatie en Psychogeriatric. Vier docenten van de opleiding HBO-V participeren in de kenniskringen van deze lectoraten. Op verschillende momenten in het programma hebben enkele studenten de mogelijkheid om deel te nemen aan kleine deelonderzoeken van de lectoraten. Tijdens de audit heeft de opleiding diverse voorbeelden gegeven. De lectoraten zijn door hoorcolleges, opdrachten, projecten en minoren regelmatig betrokken bij de thema's binnen het curriculum. Het auditpanel vraagt zich af hoe relevant de onderwerpen van de lectoren zijn voor de hbo-bacheloropleiding Verpleegkunde:

- De lector Psychogeriatric is bijvoorbeeld in het curriculum vertegenwoordigd met een project, maar in het derde en vierde jaar lopen weinig studenten stage in een verpleeghuis op een afdeling voor dementerenden en slechts enkele studenten lopen stage in de wijk, waar zij ook dementerenden zouden kunnen tegenkomen.
- Een ander voorbeeld zijn enkele minoren. Veel studenten kiezen voor de minor Jeugd, wat voor studenten verpleegkunde aantrekkelijk is, maar in welk gebied slechts weinig afgestudeerden gaan werken.

Ook is voor het auditpanel het Haagse profiel (zie standaard 1 – Doelstellingen) niet geheel zichtbaar in de thema's van de Lectoraten.

Het auditpanel sluit zich aan bij de mening van de opleiding dat de lectoraten al wel betrokken, maar nog onvoldoende ingebed zijn in de opleiding. Enerzijds zouden de lectoraten studenten meer structureel in kunnen zetten bij hun onderzoek en anderzijds kan de opleiding de lectoraten beter benutten bij het uitvoeren van ontwerpgericht onderzoek.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Voldoende

De interactie met en de ontwikkelingen in het beroepenveld zijn in alle varianten goed zichtbaar door georganiseerd overleg met het werkveld op verschillende niveaus, door incidentele klankbordgroepen op specifieke thema's, door de beroepspraktijk te verbinden aan het binnenschoolse programma en door participatie in (inter)nationaal vakoverleg. HBO-V heeft bovendien goed zicht op de actuele ontwikkelingen in de beroepspraktijk. Via enkele voorbeelden wordt aangetoond dat de opleiding veel tijd en aandacht besteedt om deze actuele ontwikkelingen en de bestaande richtlijnen ook een herkenbare plaats te geven in het curriculum van de verschillende varianten. Naast deze sterke punten verdient de structurele samenwerking tussen de opleiding en de lectoraten meer aandacht.

Ook vraagt het auditpanel zich af hoe relevant de onderwerpen van de lectoren zijn voor de hbo-bacheloropleiding Verpleegkunde. Het auditpanel komt daarom voor alle varianten uit op een voldoende.

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt de studenten de mogelijkheid de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Toelichting NVAO: De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Studenten volgen en samenhangend studieprogramma.

Bevindingen

Opbouw

De studenten van alle varianten verwerven dezelfde competenties en behalen hetzelfde eindniveau (zie standaard 1 – Beoogde Eindkwalificaties). Het voltijdse curriculum is richtinggevend en vormt de basis voor alle opleidingsvarianten. De opbouw en uitvoering van het programma bepalen het verschil. In onderstaande tabel volgen de kenmerken per variant.

Opbouw programma	Voltijd	Deeltijd	Duaal	Verkort-Duaal
Propedeuse	Hetzelfde propedeuseprogramma; De doorlooptijd van de voltijd en duale variant is één jaar en voor de deeltijd anderhalf jaar.			Toegankelijk voor studenten met het diploma MBO-verpleegkunde niveau 4. Op basis van een vergelijking van de aldaar behaalde competenties is een landelijk op maat gesneden programma samengesteld.
Aanpassingen	-	Het propedeuseonderwijs wordt op 2 avonden per week aangeboden + kleine praktijkcomponent. Deeltijd stroomt na de propedeuse in, in de hoofdfase van de duale variant.	Duaal volgt met voltijd het propedeuse en in de hoofdfase het duale programma. De eerste 2 blokken in de hoofdfase vormen de externe stage. Vanaf het 3e blok start het duale traject bij de werkgever en worden werken en leren gecombineerd: Vier dagen in de praktijk werken en 1 dag terugkomonderwijs op de opleiding.	
Minorruimte	45 ec (3 x 15 ec)	15 ec (verspreid over meerdere opleidingsperiodes)		
Onderdelen	Zelfde studieonderdelen en afstudeerprogramma			
Nominale studieduur	4 jaar	4,5 jaar	4 jaar	
				2 jaar en 3 maanden

Tabel 4 – Opbouw van de programma’s van de verschillende varianten

In een competentiematrix is voor alle studieonderdelen (en dus voor elke variant) zichtbaar welke kerncompetenties de student per blok op welk niveau verwerft. In het document opleidingsmatrix is per studieonderdeel vervolgens aangegeven:

- welke kerncompetenties, deelcompetenties, leerdoelen en onderwerpen per blok behandeld worden en op welk beheersingsniveau deze worden afgesloten;
- de horizontale samenhang per blok;
- de verticale samenhang per leerlijn;
- de wijze waarop de opleiding de leerdoelen toetst.

In de blokboeken is bovengenoemde informatie nogmaals opgenomen met een nadere specificatie van de inhoud van het blok, eventuele ingangseisen, het aantal studiepunten en de normering. Door de opzet van het programma stelt HBO-V de student in staat de eindkwalificaties aan het einde van de studie op het juiste niveau te behalen.

Inhoud

De volgende inhoudelijke uitgangspunten sluiten goed aan bij de eindkwalificaties en zijn, zo blijkt uit het programmaoverzicht (zie bijlage III - Programma per variant) en de blokboeken, leidend voor de inrichting van de curricula:

- aandacht voor de drie werkvelden AGZ, GGZ en MGZ;
- aandacht voor de invloed van grootstedelijke omgeving op zorg, mens en gezondheidsbeleving;
- beroepsspecifieke situaties als vertrekpunt voor al het onderwijs;
- gedegen kennisbasis, stevig verankerd in en gericht op de beroepspraktijk;
- gedegen vaardigheidsonderwijs;
- een omvangrijke stagecomponent, het praktijkleren;
- toenemende aandacht voor evidence based nursing en verplegingswetenschappelijk onderzoek;

Profilering

De Haagse inkleuring van de competenties is volgens de opleiding goed herkenbaar in het curriculum. Thema's als grotestadsproblematiek, diversiteit, een ondernemende beroepshouding, multidisciplinariteit, multisectoraal werken, evidence-based werken en ontwerpergericht onderzoek lopen als een inhoudelijke rode draad door het programma heen. Bijvoorbeeld: In het tweede jaar leren studenten gezondheidsproblematiek analyseren op wijkniveau met aandacht voor onderlinge verschillen tussen wijken ten gevolge van sociaal-economische en culturele verschillen en de invloed van omgevingsfactoren en hoe daar vanuit preventief oogpunt op te anticiperen. In het derde jaar wordt extra aandacht besteed aan de consequenties voor het verpleegkundig handelen in de zorgverlening aan een grote diversiteit van cliëntpopulaties. Aandacht voor diversiteit geeft HBO-V verder vorm binnen de leergroepen zelf door gebruik te maken van de verschillende culturele achtergronden van een aanzienlijk deel van de studenten.

Uit de gesprekken tijdens de audit blijkt dat studenten zich niet bewust zijn dat zij opgeleid worden tot professional én deskundige in een multiculturele setting. De opleiding heeft de wens om zich nadrukkelijk te onderscheiden en wil dat ook naar studenten duidelijker maken.

Internationalisering

In lijn met de doelstelling "Passieve beheersing van de Engelse vaktaal" (zie standaard 1) leren studenten tijdens de opleiding het vakjargon beheersen door de Engelstalige publicaties die zij vanaf het eerste jaar lezen. Voor het merendeel gaat het om Engelstalige artikelen die opgenomen zijn in readers of die gepubliceerd zijn op intranet. Voor de afstudeeropdracht 'Proeve van Bekwaamheid 2' en de 'Meesterproef' (zie standaard 16) dienen studenten ten minste drie Engelstalige bronnen te gebruiken.

Daarnaast komen studenten van alle varianten tijdens het uitvoeren van opdrachten in aanraking met internationaal erkende classificaties, visies, concepten en modellen. In onderstaande tabel volgen enkele voorbeelden.

Uitwerking (inter)nationale ontwikkelingen in het programma

- Studenten leren tijdens de opleiding verpleegplannen maken met behulp van internationale classificaties als de NANDA, NOC en NIC;
- leren studenten psychiatrische aandoeningen te herkennen en te benoemen aan de hand van de DSM-IV;
- leren studenten een eigen visie op verplegen te formuleren m.b.v. internationale verpleegkundige theorieën en modellen als Leininger, Roy en Orem;
- en leren studenten maatschappelijke aspecten in hun verpleegkundig handelen te benoemen aan de hand van modellen als het Health Fields model van Lalonde, het Neuman System Model en het ecologisch model van Bronfenbrenner.

Tabel 5 – Voorbeeld Internationalisering in het programma

Enkele studenten vullen een deel van de minorruimte in met bijvoorbeeld een stageproject in Uganda of nemen deel aan symposia plus het 'Intensive programme' van het Florence Network. Tevens kunnen studenten deelnemen aan de minor Internationalisering, die deels op HHS en in Ghana plaatsvindt (Lectoraat Internationale Samenwerking).

Hoewel er sprake is van een adequate aansluiting van het curriculum op internationale ontwikkelingen, wil de opleiding de internationale aspecten in het curriculum verder integreren en verankeren. Studenten van de opleidingscommissie gaven tijdens de audit diverse suggesties (zie hoofdstuk 6 - Aanbevelingen).

Toegepast onderzoek

In lijn met haar doelstellingen geeft de opleiding vorm aan Evidence-based practice (EBP) en onderzoek in het programma. De aandacht voor een onderzoekende houding is in het curriculum van alle varianten zichtbaar via twee lijnen:

- Evidence-based practice: onderzoeksartikelen, reviews en richtlijnen opzoeken, lezen, interpreteren, analyseren en toepassen (inclusief theoretische basis m.b.t. onderzoek);
- Uitvoeren van ontwerpgericht onderzoek: basisvaardigheden zoals analytisch denken en Engelse taalvaardigheid, en onderzoeksvaardigheden zoals verzamelen en gebruiken/analyseren van kwalitatieve en kwantitatieve gegevens.

Uitwerking onderzoek in het programma

In het eerste blok van het eerste jaar worden kritisch denken, diagnostisch redeneren, gegevens verzamelen en EBP geïntroduceerd en via opdrachten doen studenten hiermee de eerste ervaringen op. Zo moeten zij op basis van een casus een diagnose stellen, met behulp van pijnmeting bij een kind. Studenten leren daarnaast vanaf het eerste jaar om onderzoeksresultaten te raadplegen. In het tweede jaar zijn er drie themadagen over onderzoek ingeroosterd waarin studenten kennismaken met de opbouw van wetenschappelijk onderzoek: vraagstelling, dataverzameling en data-analyse. Tevens participeren 55 tweedejaars studenten in een onderzoek van het lectoraat psychogeriatric, waarin zij door middel van interviews gegevens verzamelen en analyseren. Op de praktijkleerunit van woon- en zorggroep Haaglanden participeren studenten uit de hoofdfase in onderzoekslijnen. In het derde jaar leren studenten in blok 3 zelf onderzoeksartikelen te analyseren en te beoordelen op o.a. betrouwbaarheid. Daarnaast worden hun onderzoeksvaardigheden verdiept, zoals het afnemen van interviews en dataverzameling en -analyse

Tabel 6 – Voorbeeld Onderzoek in het programma

Het ontwerp van toegepast onderzoek binnen de opleiding is op papier goed (zie beschrijving bovenstaand tabel), zo geeft zij tijdens de audit aan. Verbeteringen zijn mogelijk op het gebied van implementatie en integratie in het programma, bijvoorbeeld:

- Opzetten van onderzoek bij de lectoraten.
- Meer aandacht voor kwantitatieve data-analyses, het gebruik van databanken en extra aandacht voor de Engelse taalvaardigheid.
- Frequentier en structureler gebruik van onderzoeksliteratuur ten behoeve van de versterking van het evidence based handelen.

Minoren

Studenten geven tijdens de audit aan dat de opleiding de momenten waarop de (brede) minoren worden aangeboden zou kunnen herzien. Het volgen van gewenste minoren is niet altijd mogelijk, doordat studenten in die periode een ander blok volgen. Resultaat: Veel studenten kiezen voor een minor die organisatorisch mogelijk is, terwijl zij voorkeur hebben voor een andere minor. De opleiding zou hier nog eens naar kunnen kijken.

Stage

De opleiding heeft de beschikking over twee soorten stageplaatsen: praktijkleerplaatsen en leerwerkplaatsen (zie standaard 4 – Vormgeving). De stages vinden op de volgende momenten plaats:

- Eerste jaar: in de tweede periode een stage van 10 weken.
- Tweede jaar: in de derde periode een stage van 10 weken
- Derde jaar: In de eerste en de vierde periode een stage van 10 weken
- Vierde jaar: In de tweede, derde en vierde periode een stage van 10 weken

De opleiding stelt daarbij als eis dat een student in twee van de drie zorggebieden (AGZ, MGZ of GGZ) een stage moet lopen.

Het auditpanel raadt de opleiding aan met studenten en het werkveld in gesprek te gaan over de inhoud (en duur) van de stages en het aantal stageplaatsen in de GGZ en MGZ om de behoeften beter op elkaar af te stemmen (zie hoofdstuk 6 – Aanbevelingen). De volgende bevindingen liggen daaraan ten grondslag:

- De opleiding geeft tijdens de audit aan dat studenten een sterkere voorkeur hebben voor (de stage mogelijkheden in) de differentiatie AGZ, terwijl het werkveld en de lectoraten ook om GGZ en MGZ stagiaires en afgestudeerden vragen.
- Ter bevordering van de beeldvorming over het beroep heeft de opleiding ervoor gekozen 50 studenten in het eerste jaar stage te laten lopen bij een ouderenzorginstelling. Studenten geven tijdens de audit aan dat dit project ten goede komt aan de beeldvorming van de MGZ en GGZ. Of de opleiding daadwerkelijk invloed kan uitoefenen op de keuze van studenten in hun afstudeerrichting betwijfelt ze. Ze draagt in ieder geval bij aan een positiever imago van de GGZ en MGZ, dan studenten over het algemeen bij de start van de opleiding hebben over het werken met bijvoorbeeld ouderen of psychiatrische patiënten en mensen met een verstandelijke beperking. Studenten bevestigen dit beeld tijdens de audit. HBO-V zou in haar voorlichting kunnen benadrukken dat er voor de hbo-student mogelijkheden liggen in de vernieuwing en verbetering van de kwaliteit in de thuiszorg, zodat studenten ook bij de start van de opleiding een positievere beeldvorming hebben over het desbetreffende zorggebied, zo geven studenten als voorbeeld tijdens de audit aan.
- De opleiding stelt als eis dat een student in twee van de drie zorggebieden (AGZ, MGZ of GGZ) een stage moet lopen. De behoefte die student hebben ten aanzien van een stage past niet altijd bij de stages die zij krijgen toegewezen.
- Het werkveld geeft aan moeite te hebben met de korte duur en aansluiting van de stageperiodes in het derde studiejaar.

Samenhang

Per blok van 10 weken staat één thema centraal zoals 'Ketenzorg', 'Klinisch Redeneren' of 'Preventie', waarmee de opleiding de horizontale samenhang van de curricula borgt. De opleiding zorgt op de volgende wijze voor verticale samenhang:

- enerzijds door de concentrische opbouw van het programma (toenemende complexiteit);

Voorbeeld: Concentrische opbouw van het programma

Oriëntatie: In het eerste jaar maken studenten in het MGZ-blok kennis met vier deelterreinen van de MGZ, waaronder jeugdgezondheidszorg. Aan elk deelterrein wordt twee weken gewerkt.

Verdieping: Een verpleegkundige dient inzicht te hebben in de verschillende fasen die een mens in zijn ontwikkeling doorloopt. Om daarnaast in te kunnen spelen op ziekten, stoornissen of afwijkingen van gedrag dient de verpleegkundige te weten hoe een gezonde geest zich ontwikkelt en functioneert. In het tweede jaar volgt de student tijdens het thema Ontwikkelingspsychologie een hoorcollege waarin uitleg wordt gegeven waarop je als verpleegkundige met verschillende ontwikkelingsfasen van het kind rekening kunt houden.

Differentiatie: Studenten die kiezen voor de MGZ als afstudeerrichting verdiepen zich in het derde jaar gedurende één blok in de complexe problematiek van de jeugdgezondheidszorg. Voorbeelden van onderwerpen die behandeld worden zijn multiprobleemgezinnen, vermoeden van kindermishandeling, wijkgericht werken en ook de voor- en nadelen van de centra voor jeugd en gezin.

Tabel 7 – Voorbeeld Samenhang in het programma

- en anderzijds door de ordening in vijf leerlijnen met passende werkvormen¹⁵ (zie standaard 4).

¹⁵ Afgeleid van het leerlijnenmodel van De Bie en De Kleijn.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Voldoende

Het auditpanel is positief over hoe de opleiding haar doelstellingen heeft verwerkt in het programma. De studenten van alle varianten verwerven dezelfde competenties en behalen hetzelfde eindniveau, waarbij het voltijdse curriculum richtinggevend de basis vormt voor alle opleidingsvarianten. Met de opbouw van het programma bereidt HBO-V haar studenten voor op werkzaamheden in de verpleegkundige beroepspraktijk met de verschillende zorggebieden. De programma's van de verschillende varianten zijn op dezelfde wijze uitgewerkt en kennen door de thema's gekoppeld aan leerlijnen een samenhangend geheel. De eindkwalificaties zijn daarnaast adequaat vertaald in leerdoelen, welke voor studenten zichtbaar zijn in het programma.

Hoewel er sprake is van een adequate en concrete uitwerking van de doelstellingen rond internationalisering en toegepast onderzoek in het programma, wil de opleiding deze aspecten in het curriculum van alle varianten verder integreren en verankeren. Het auditpanel sluit zich hierbij aan. Ook worstelt de opleiding met vraagstukken rond de stage. De stages zijn goed vormgegeven (zie standaard 4 – onder het kopje 'Krachtige leeromgeving'), maar de opleiding zou haar eigen behoefte en de behoeften van het werkveld en de studenten ten aanzien van de inhoud van de stages en het aantal stageplaatsen in de MGZ en de GGZ beter op elkaar kunnen afstemmen. Het auditpanel komt daarom tot het oordeel voldoende.

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Toelichting NVAO: Het didactisch concept is in lijn met de beoogde eindkwalificaties en de werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Bevindingen

Uitgangspunten

De belangrijkste uitgangspunten voor de visie op leren zijn vanuit het Haagse bachelorbeleid de centrale positie van de student, die de regie leert voeren over zijn studie en die zelf verantwoordelijk is voor zijn leerproces. De opleiding voegt hier de volgende uitgangspunten aan toe: actief, constructief, doelgericht, samenwerking en kritisch vermogen. Het didactische model dat aansluit bij deze constructivistische leertheorie¹⁶ is het competentiegerichte onderwijs. De student leert een combinatie van kennis, (beroeps)vaardigheden en (beroeps)houding aan die noodzakelijk is om karakteristieke beroepstaken uit te voeren.

Leerlijnen en Werkvormen

HBO-V maakt haar didactische uitgangspunten zichtbaar via vijf leerlijnen (zie onderstaande tabel). Van de vijf leerlijnen zijn de ervarings- en integrale leerlijn dominant in het programma. Gedurende het programma neemt de integratie van de leerlijnen toe; de conceptuele en de beroepsvaardighedenlijn worden in het tweede en derde jaar steeds meer vervlochten met de integrale leerlijn. Het programma biedt een goede balans tussen theorie en praktijk en de mix aan activerende werkvormen sluit aan bij het didactische concept.

Uitwerking van de leerlijnen in het programma	Werkvormen
1. In de conceptuele leerlijn wordt aandacht besteed aan theorie op gebieden als medische biologie, onderzoek, verpleegkundig rekenen en diverse zorgcategorieën. In de hoofdfase is de conceptuele leerlijn verwerkt in de integrale leerlijn, bijvoorbeeld klinisch redeneren.	Hoor- en responsiecolleges.
2. In de vaardighedenlijn wordt gewerkt aan de ontwikkeling van verpleegkundige vaardigheden (vb. injecteren), generieke vaardigheden (vb. onderzoeksvaardigheden) en sociaal-communicatieve vaardigheden (vb. adviesgesprekken en communicatie met patiënten).	Simulatieonderwijs met "levensechte" patiëntsimulaties, practica in het skillslab, rollenspellen en trainingen.
3/4. De integrale leerlijn en daaraan gekoppeld de ervaringsreflectie lijn bestaan uit integrale projecten (met toenemende complexiteit), praktijkleerperiodes, praktijkopdrachten en reflectieonderwijs.	Hoor- en werkcolleges, praktijkleren, leerwerkplaatsen, reflectieverslagen, praktijkleeropdrachten, supervisie.
5. De persoonlijke ontwikkeling krijgt aandacht in de studieloopbaanbegeleiding (SLB). Vanaf het derde leerjaar volgt de student een tweejarig programma binnen de gekozen afstudeerrichting.	Slb-gesprekken, swot-analyse, reflectieverslagen en portfolio.

Tabel 8 – Leerlijnen en werkvormen

Krachtige leeromgeving

De opleiding is trots op de krachtige leeromgeving die zij door de keuze voor een gevarieerd aanbod aan werkvormen en door de sterke samenhang heeft neergezet.

- **Simulatieonderwijs**: beroepsvaardigheden worden aangeleerd in realistische simulaties, waarbij acteurs ingezet worden als patiënten. De beroepsspecifieke omgeving wordt in het skillslab getrouw nagebootst.
- **Praktijkleren**: Tijdens het leren in de praktijk werken studenten met beroepsspecifieke opdrachten. Zij reflecteren tijdens het terugkomonderwijs (methodische praktijkbegeleiding) op de in de praktijk uitgevoerde opdrachten. Opedane inzichten en handelingsalternatieven worden in de praktijk verwerkt in de verdere uitvoering van de opdracht. Deze methodiek

¹⁶ Definitie opleiding: Leren is alleen mogelijk wanneer de student actief betrokken is en de betekenis van de kennis of vaardigheid doorgrondt, interpreteert én met behulp van persoonlijke ervaringen, waarden, opvattingen en reeds aanwezige kennis de nieuwe kennis transformeert tot *eigen* kennis. Leren is daarmee een actief, constructief proces.

versterkt het kritisch reflecterend vermogen en verdere professionele ontwikkeling van de student. Het praktijkleren is sterk neergezet in de leerwerkplaatsen en de praktijkleerplaatsen.

Voorbeelden van buitenschools leren in het programma
Praktijkleerplaatsen zijn traditionele stageplaatsen, waarbij studenten boventalig werkzaamheden verrichten op een afdeling. Studenten worden vanuit de instelling begeleid door een werkbegeleider (inhoud) en een praktijkopleider (didactiek). Vanuit de opleiding worden studenten begeleid door een docentbegeleider.
Leerwerkplaatsen zijn afdelingen in zorgorganisaties die door studenten geleid worden. Studenten uit verschillende jaren vormen samen het verpleegkundig team. Deze levensechte leersituatie doet een beroep op het verantwoordelijkheidsgevoel van studenten en op competenties/vaardigheden zoals samenwerken, werkzaamheden plannen en coachen.

Tabel 9 – Voorbeelden buitenschools leren

- **De werkplaats:** In het vierde jaar werken studenten met elkaar aan hun eigen professionele ontwikkeling, begeleid en onbegeleid (bij de verkorte duale variant wordt al vanaf het begin met deze werkvorm gewerkt). Studenten informeren elkaar over actuele ontwikkelingen in het werkveld, bespreken casuïstiek met elkaar, geven een referaat of presentatie over een onderwerp waarin zij zich verdiept hebben of ontwikkelen workshops voor hun medestudenten en begeleiden deze. De begeleidende docent bewaakt het niveau en de samenhang.
- **Supervisie:** In het vierde jaar leren de studenten beroepsmatig te functioneren op het 4^e competentieniveau. De inhoud wordt gevormd door de praktijkinbreng van de deelnemers en het gezamenlijk onderzoek daarvan. De samenwerking binnen de supervisiegroep is eveneens de leerinhoud. Bij het reflecteren op en het verantwoorden van het handelen maken studenten gebruik van meerdere kennisdomeinen; ze sturen hun eigen leerproces door het formuleren van en werken aan leervragen en nemen zelfstandig feedback mee in hun handelen.

Deze krachtige leeromgeving daagt studenten uit om te excelleren. Levensechte en authentieke beroepssituaties in een toenemende complexiteit vormen bijvoorbeeld de bron van vraagstukken in opdrachten en projecten.

Uit de evaluatie blijkt dat de praktijkbegeleiders de relevantie, het niveau van de praktijkleeropdrachten en de aansluiting van de praktijkleeropdrachten op de praktijk zowel bij de reguliere praktijkleerplaatsen als de leerwerkplaatsen goed vinden. Dit geldt tevens voor de eigen rol in de beoordeling, geven van feedback en het aandeel van de praktijkbegeleiders in de beoordeling. Tijdens de audit wordt dit beeld door het werkveld bevestigd. Het werkveld is met name positief over de inrichting van de leerwerkplaats, waardoor studenten elkaar (zowel in hetzelfde als in de verschillende leerjaren) positief versterken in hun ontwikkeling en meer verantwoordelijkheidsgevoel krijgen over hun eigen handelen. Ook docent- en werkbegeleiders worden door studenten geprikkeld/gedwongen om zichzelf te ontwikkelen. Het werkveld geeft wel aan behoefte te hebben aan scholing voor werk- en praktijkbegeleiders onder andere door gebruik van competentiekaarten, ontwikkelingen op het vakgebied, begeleiding en beoordeling van studenten enzovoorts (Zie hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Goed

De didactische uitgangspunten van de varianten staan naar de mening van het auditpanel in goede verhouding tot de eindkwalificaties en zijn duidelijk zichtbaar in het programma. De opleiding heeft door een gevarieerd aanbod aan werkvormen (simulatieonderwijs, praktijkleren, de werkplaats en supervisie) en door de sterke samenhang (thema's en vijf leerlijnen) een krachtige leeromgeving neergezet.

Het werkveld is net als het auditpanel met name positief over de inrichting van de leerwerkplaatsen, waardoor studenten, docenten en medewerkers in de zorg elkaar positief versterken in hun ontwikkeling. Het auditpanel vindt dat de opleiding met deze krachtige en geïntegreerde praktijkleeromgeving het programma zorgvuldig heeft vormgegeven passend bij het didactische uitgangspunt van zelfregie en -verantwoordelijkheid. Het daagt de studenten enerzijds uit de eindkwalificaties te bereiken en anderzijds om te excelleren. Dat het werkveld ruimte ziet voor scholing van werk- en praktijkbegeleiders vindt het auditpanel niet van invloed op het oordeel. Het auditpanel komt voor deze standaard dan ook tot het oordeel goed.

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Toelichting NVAO: De gehanteerde toelatingseisen zijn realistisch met het oog op de beoogde eindkwalificaties.

Bevindingen**Toelatingseisen en deficiënties**

De instroomeis voor de voltijd, deeltijd of duale variant van HBO-V zijn een vwo-, havo- of mbo-niveau 4 diploma. Deze instromende studenten hebben samen met de verkorte variant (zie volgende paragraaf) een uiteenlopend niveau in de beheersing van rekenvaardigheden, Nederlandse en Engelse taalvaardigheid en medische biologie. De opleiding heeft sinds 2010 het onderwijs voor alle varianten in met name het eerste jaar op deze gebieden geïntensiveerd om de niveauverschillen op te vangen. De resultaten van deze interventies zijn zichtbaar in de toename van het aantal studenten dat deze toetsen met een voldoende afsluiten (zie standaard 14 – Voorbeelden van verbetermaatregelen).

Ook door de focus bij de studieloopbaanbeleiding op de studievoortgang in het eerste jaar zullen mogelijke deficiënties eerder geïdentificeerd worden, waardoor de doorstroom van studenten zal verbeteren. Nieuw is dat de opleiding vanaf studiejaar 2012-2013 conform het hogeschoolbeleid met alle studenten een digitaal assessment en intakegesprek gaat voeren na hun aanname. Het auditpanel vindt dit een goed initiatief.

Versnelde route

De opleiding biedt daarnaast conform landelijke afspraken (Landelijk Overleg Opleidingen Verpleegkunde - LOOV) en gebaseerd op het beleid van het ministerie VWS¹⁷ een verkort-duaal programma aan studenten aan die over de volgende kwalificaties beschikken:

- inschrijving in het BIG-register; én:
- het diploma van de verwante mbo-opleiding tot verpleegkundige niveau 4; of
- het diploma van de verpleegkundeopleiding Inservice A,B of Z; of
- een diploma dat door het ministerie van OCW of het CvB als gelijkwaardig wordt beoordeeld aan voornoemde diploma's.

De vrijstelling in de propedeuse voor de verkorte duale variant bedraagt conform landelijke afspraken maximaal 30 studiepunten en in de hoofdfase 75 studiepunten. Studenten voor wie het verkorte programma te zwaar blijkt te zijn, kunnen zonder verlies van de reeds behaalde punten hun opleiding voortzetten in de vierjarige duale variant.

Vrijstellingen

De examencommissie verleent op basis van individuele aanvragen vrijstellingen (inclusief de vrijstelling van de variant verkort-duaal). De student die meent recht te hebben op vrijstelling van toetsen, verbonden aan onderwijsseenheden, kan hiertoe een schriftelijk verzoek indienen bij de examencommissie. De examencommissie beoordeelt de aanvraag aan de hand van de academiebrede richtlijnen voor het vrijstellingenbeleid zoals opgenomen in de Onderwijs- en Examenregeling.

¹⁷ Bron: Ministeries van OCW en VWS: *Gekwalificeerd voor de toekomst, Kwalificatiestructuur en eindtermen voor verpleging en verzorging*. Rijswijk-Zoetermeer, 1996.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Goed

Het programma sluit naar de mening van het auditpanel goed aan bij de kwalificaties van alle instromende studenten van HBO-V. De toelatingseisen zijn voor alle varianten mede door het aanbod van de genoemde deficiëntieprogramma's realistisch met het oog op de beoogde eindkwalificaties. De examencommissie is verantwoordelijk voor de toelating aan de verkorte route en het verlenen van vrijstellingen. HBO-V steekt bij deze standaard in vergelijking met andere hbo-bacheloropleidingen boven de gangbare basiskwaliteit uit. Daarom komt het auditpanel voor alle varianten tot het oordeel goed.

Standaard 6: Het programma is studeerbaar.

Toelichting NVAO: Factoren die betrekking hebben op het programma en die de studievoortgang belemmeren, worden zoveel mogelijk weggenomen. Studenten met een functiebeperking krijgen bovendien op dit aspect extra studieloopbaanbegeleiding.

Bevindingen**Doorstroom**

De propedeuse heeft voor alle varianten een werkende oriënterende, selecterende en verwijzende functie. In onderstaande tabel zijn de resultanten ten aanzien van het propedeuse- en het hoofdfaserendement en de uitval weergegeven.

Resultaten	Voltijd	Duaal	Deeltijd	Verkort-Duaal	HHS-Norm
Propedeuse-rendement	34,5% in '09 en 27,4% in '10			61,1% in '09 en 58,8% in '10	> 50% na jaar 1
	66,3% in '08 en 49,5% in '09			84,0% in '08 en 72,2% in '09	> 70% na jaar 2
Hoofdfase-rendement	48,3% in '06 en 58,4% in '07	66,6% in '06 en 71,4 in '07		65,3% in '06 en 73,9 in '07	> 85% na jaar 4
Uitval	46,7% in '10 na 1 jaar.	11,8% in '10 na 1 jaar.	55% '10 na 1 jaar.	Zie duaal	Gemiddelde verblijfsduur < 1,35 jaar.
	In jaar 2 circa 10%. Daarna jaarlijks circa < 2-3%		Nb.	Zie duaal	

Tabel 10 – Resultaten rendementen en uitval

Het resultaat van het efficiëntieprogramma (zie standaard 5 - Instroom) is in bovenstaande tabel nog niet zichtbaar. Tijdens de audit gaf de opleiding aan dat het studierendement in het studiejaar 2011-2012 ten opzichte van het studiejaar 2010-2011 is verbeterd¹⁸. Toch blijft zowel het propedeuse- als het hoofdfaserendement van alle varianten een speerpunt binnen de opleiding HBO-V. De opleiding werkt aan de implementatie van een nieuwe systematiek van studieloopbaanbegeleiding, waarin het contact tussen de student en de docentbegeleider wordt geïntensiveerd. Ook investeert de opleiding in studenttutoring, waarmee studenten extra ondersteuning krijgen bij onderdelen die zij als moeilijk ervaren.

Vanaf studiejaar 2012-2013 gaat de opleiding werken met digitale intake-assessments, waarin aspecten als studiemotivatie, -keuze en -vaardigheden centraal staan. De studieloopbaanbegeleider kan op basis van deze assessments nog meer maatwerk leveren, waardoor naar verwachting het studiesucces van studenten zal toenemen. Dit studiejaar wordt een verdere analyse van het propedeuserendement uitgevoerd, waarna passende verbeteringen worden doorgevoerd in het komende studiejaar. Het auditpanel vindt de ingezette maatregelen adequaat.

Ondanks dat de opleiding niet voldoet aan de norm van de Haagse Hogeschool zijn de percentages van het totale propedeuse – en hoofdfaserendement van de opleiding HBO-V van de afgelopen drie jaar over het algemeen hoger dan studierendementen van de totale HHS.

Studielast en studeerbaarheid

De opleiding streeft ernaar studenten met het programma en de begeleiding te stimuleren om het beste uit zichzelf te halen en de studie tot een succes te maken. Het begrip studeerbaarheid betekent voor alle varianten niet alleen een soepele programmering en het verhelpen van barrières, maar juist ook een uitdagend klimaat dat studenten aanzet tot studeren.

¹⁸ Na de audit heeft de opleiding een aanvullend document toegestuurd met daarin de rendementscijfers van het cohort 2011-2012. Het propedeuserendement na 1 jaar kwam uit op 40,7% in plaats van 27,4% en de uitval van de voltijdopleiding op 30,7% in plaats van 46,7% (zie tabel 10 – Resultaten rendementen en uitval).

Uit de Reflectorresultaten van de afgelopen jaren blijkt dat studenten de spreiding van de studielast over het jaar voldoende vinden (gemiddeld 3.2 op een 5-puntsschaal). Toch ervaren zij de studielast op sommige momenten in het programma als redelijk hoog (gemiddeld 2,15 op een 3-puntsschaal, waarbij 3 'te hoog' betekent), wat zij ook aangeven tijdens het locatiebezoek. Een verklaring ligt in de stevige belasting die de praktijkleerperiodes vormen. Gegeven het feit dat de duale en deeltijdvariant veel meer praktijkleerperiodes bevatten dan de voltijdvariant, wordt de studiebelasting per variant verschillend ervaren:

- Deeltijd- en duale studenten werken, zo blijkt uit het studenttevredenheidsonderzoek, in het tweede tot en met het vierde jaar drie of vier dagen per week en daarnaast besteden ze gemiddeld 18 uur per week aan hun studie (terugkomonderwijs en opdrachten).
- Tijdens de lesweken besteden voltijdstudenten gemiddeld 31 uur per week aan hun studie. Voor voltijdstudenten geldt dezelfde belasting voor de praktijkleerperiodes als voor de deeltijd- en duale studenten.

Om een evenwichtige studiebelasting te realiseren is het studiejaar 2011-2012 het terugkomonderwijs (TKO) tijdens de praktijkleerperiodes gecompriemd, zodat studenten tijdens deze onderwijsdagen tijd hebben voor de voorbereiding en/of uitwerking van opdrachten. In 2011-2012 wordt tevens een pilot uitgevoerd waarbij het TKO op de leerwerkplaats wordt uitgevoerd. Dit betekent dat een groep vierdejaars studenten het onderwijs in die periode op de leerwerkplaats krijgt aangeboden en daarvoor niet meer naar de hogeschool komt. Deze pilot is in het voorjaar geëvalueerd. De praktijkleider en de docent zijn positief op zowel organisatorisch als inhoudelijk vlak en studenten zijn ook overwegend tevreden. In 2012-2013 breidt de opleiding de pilot met een extra afdeling uit.

Belemmerende factoren

Factoren die betrekking hebben op het programma en die de studievoortgang belemmeren, worden waar mogelijk weggenomen. Enkele voorbeelden:

- In de studieloopbaanbegeleiding staat de studievoortgang van iedere individuele student centraal. Daar waar zich bijzondere problemen in de studievoortgang voordoen en aanvullende ondersteuning nodig is, vindt verwijzing plaats naar bijvoorbeeld de decaan, studentenpsycholoog of studieloopbaancentrum.
- Voor voltijd, deeltijd of duale studenten die studievertraging dreigen op te lopen is er naast de slb extra begeleiding door getrainde studenttutoren. De afgelopen jaren gestarte interventie van studenttutoring werd tijdens het locatiebezoek door studenten positief gewaardeerd.
- Docenten geven aan dat studenten van de verkorte route moeite hebben met het hogere abstractieniveau ofwel de integratie van de beroepsrollen in de hoofdfase van de opleiding. Door intensivering van casuïstiek probeert de opleiding tot concrete voorbeelden te komen. De begeleiding van deze studenten is essentieel.
- De HHS biedt studenten met een functiebeperking de mogelijkheid tot zelfsturing, talentontwikkeling en studiesucces door de belemmeringen in de studieloopbaan weg te nemen met maatwerk. De opleiding handelt conform de hogeschoolbrede richtlijn. Bij de Academie voor Gezondheid is een vaste studentendecaan werkzaam.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Voldoende

De studierendementen sluiten nog niet aan bij de norm die de Haagse Hogeschool stelt, maar zijn over het algemeen hoger dan de gemiddelde resultaten van andere opleidingen binnen de Haagse Hogeschool. De opleiding is zich bewust van het feit dat zij het rendement moet verbeteren en neemt daartoe op zowel technische (instaptoetsen, assessments) als onderwijskundige (studieloopbaanbegeleiding) gebied doeltreffende maatregelen. De verbeteringen zullen het komende jaar beter zichtbaar worden in de resultaten.

Daarnaast is het auditpanel positief gestemd over het wegnemen van studiebelemmerende factoren bij de reguliere studenten (o.a. het bewustzijn en de maatregelen ten aanzien van de studiebelasting) en de academiebrede begeleidingsfaciliteiten voor studenten met een functiebeperking. De programma's van alle varianten zijn naar mening van het auditpanel studeerbaar. Het auditpanel komt daarom tot het oordeel voldoende.

Standaard 7: De opleiding voldoet aan de wettelijke eis m.b.t. omvang en duur van het programma.

Toelichting NVAO: hbo bachelor: 240 ec's.

Bevindingen**Omvang en duur**

De voltijdse en duale opleidingsvarianten bestaan uit 240 studiepunten en hebben in beginsel een nominale studieduur van 4 jaar, waarbij elk afzonderlijk studiejaar 60 studiepunten omvat.

De deeltijdvariant bestaan uit 240 studiepunten en heeft in beginsel een nominale studieduur van 4,5 jaar, waarbij elk afzonderlijk studiejaar niet meer dan 60 studiepunten omvat.

Bij duaal-verkort bestaat het programma uit 240 studiepunten en een nominale studieduur van 2 jaar en 3 maanden, waarbij de studenten volgens landelijke afspraken (zie standaard 5) vrijstellingen krijgen en waarbij elk afzonderlijk studiejaar niet meer dan 60 studiepunten bevat.

Weging en Oordeel:**Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Voldoende**

De opleiding HBO-V voldoet naar de mening van het auditpanel aan de wettelijke eis met betrekking tot de omvang en duur van de programma's.

Personeel

Standaard 8: De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid

Toelichting NVAO: Het personeelsbeleid voorziet in de voor de realisatie van het programma benodigde kwalificaties, scholing, boordeling en omvang van het personeel.

Bevindingen

Organisatieontwikkeling

De opleiding heeft de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan organisatie- en onderwijsontwikkeling (zie inleiding). Door het inbrengen van structuurinterventies (oprichten resultaatverantwoordelijke werkgroepen, invoering van de rol van kerndocent en kernteam, versteviging curriculumcommissie en herstructurering van het personeel) is er een onderlinge afhankelijkheid binnen het team ontstaan, waar het voorheen bestond uit individuen. Het docententeam heeft nu, zo geeft het management aan, een eigen identiteit en een professionele en onafhankelijke houding. Docenten gaven op hun beurt aan dat zij behoefte hadden aan deze door het management ingezette verandering. Het resultaatgericht werken heeft een positief effect gehad op hun houding; zij houden en nemen nu verantwoordelijkheid over de kwaliteit van het onderwijs. Tijdens het locatiebezoek was een duidelijke positieve wisselwerking tussen het management en docenten zichtbaar.

Personeelsbeleid

Het personeelsbeleid van de opleiding HBO-V is afgeleid van het Strategisch Personeelsplan 2010-2013 van de Academie voor Gezondheid en het hogeschoolbrede HRM-beleid. In het plan zijn de prioriteiten voor de ontwikkeling van zittende docenten en de werving en selectie van nieuwe docenten beschreven.

De opleiding hanteert als uitgangspunt dat docenten in staat zijn om onderwijs te verzorgen binnen alle varianten. Dit is mogelijk doordat één curriculum de basis vormt voor alle opleidingsvarianten. Jaarlijks wordt de inzet van docenten afgestemd op de behoefte binnen de verschillende varianten en leerjaren. Hieronder volgen puntsgewijs andere uitgangspunten:

- Voor de individuele beoordeling en structurele ontwikkeling van de medewerkers bestaat sinds enige jaren op hogeschoolniveau een Resultaat- en Ontwikkelingscyclus (planningsgesprek, voortgangsgesprek en een beoordelingsgesprek).
- Alleen docenten met een masteropleiding komen in aanmerking voor een vast dienstverband. Alle docenten hebben didactische scholing. Zowel op team- (versterking sociaal-communicatieve vaardigheden, resultaatgericht werken, onderwijsontwikkeling, toetsing en beoordeling) als individueel niveau (vakinhoudelijke aspecten en onderzoeksvaardigheden) is beleid ten aanzien van deskundigheidsbevordering ingezet.
- De opleiding streeft ernaar om de functiemix voor de onderwijsgevende functies volgens het Actieplan Leerkracht in te vullen.
- Aannamebeleid: minimaal masteropleid, een ruime onderwijservaring, een gedegen onderzoeksachtergrond en (recente) klinisch verpleegkundige ervaring.

Ambitie

De opleiding is trots op haar deskundig, gemotiveerd en toegewijd docententeam. De studenttevredenheid is sinds het inzetten van het veranderingsproces verbeterd. Een volgende stap is het continueren van de cultuurverandering en de verdere professionalisering van het docententeam door vanuit eigen geleding een sterke teamleider op te leiden.

De opleiding geeft tijdens de audit aan dat het personeelsbeleid ingericht is op diversiteit in het docententeam, zoals het Haagse profiel dat vraagt (zie standaard 1 – Doelstellingen), maar dat zij tot nu toe geen docenten van allochtone afkomst heeft kunnen aantrekken. De opleiding zou in de tussentijd allochtone alumni als gastdocent in kunnen zetten.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Goed

Het auditpanel vindt de ingezette organisatieverandering en de resultaten die de opleiding daarvan heeft laten zien tijdens de audit bewonderingswaardig. Zij heeft stevige structuurinterventies ingezet om een cultuurverandering bij de medewerkers tot stand te brengen. In het verlengde hiervan beschikt HBO-V over een doeltreffend personeelsbeleid dat voor alle varianten hetzelfde is. Het vormgeven van continuïteit en de verdere deskundigheidsbevordering van het docententeam vindt het auditpanel een logische vervolgstap. Met de onderwerpen in deze standaard steekt de opleiding naar mening van het auditpanel boven de gangbare basiskwaliteit uit, waardoor zij voor alle varianten tot het oordeel goed komt.

Standaard 9: Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorisch realisatie van het programma.

Toelichting NVAO: De feitelijke bij het personeel aanwezige expertise sluit aan bij de eisen gesteld aan een hbo opleiding.

Bevindingen

Vakdeskundigheid

Om competentie- en praktijkgericht onderwijs te verzorgen heeft de opleiding de beschikking over een goed vakinhoudelijk docentencorps dat het brede spectrum van de Verpleegkunde met drie de werkvelden AGZ, MGZ en GGZ afdekt. Docenten hebben over het algemeen de bachelor- of masteropleidingen van Hbo-verpleegkunde of van Verplegingswetenschap gevolgd en hebben vanuit hun werkervaring bij bijvoorbeeld ziekenhuizen, medische centra's, thuiszorgorganisaties, kraamzorgorganisaties, revalidatiecentra's of psychiatrische inrichtingen kennis van het vakgebied. Studenten geven tijdens de audit aan dat zij de kwaliteit van de docenten een sterk punt vinden. Docenten zijn goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen en zij weten hun passie voor het vak over te brengen aan de studenten.

Deskundigheidsbevordering en Onderwijsdeskundigheid

Uit de audit blijkt dat docenten door HBO-V gefaciliteerd worden in hun deskundigheidsbevordering. Het docententeam werkt actief aan de bevordering van de eigen deskundigheid, zowel op teamniveau als op individueel niveau.

Voorbeelden van deskundigheidsbevordering en onderwijsdeskundigheid

Alle docenten hebben de cursus Pedagogische Didactische Vaardigheden gevolgd of zullen die binnen een jaar afronden. Eén deel van de docenten heeft in het afgelopen schooljaar de scholing 'Kritisch denken met Rationale' gevolgd, zodat zij voorbereid zullen zijn op de nieuwe eisen die de uitvoering van het programma onderzoek aan hen stelt. Het komende jaar neemt ook de rest van het docententeam deel aan deze cursus. Van de vaste pool docenten is één docent gepromoveerd, volgen vier docenten een masteropleiding en één docent moet daar nog mee starten. Ook participeren vier docenten in kenniskringen van de lectoraten, te weten mantelzorg, revalidatie en psychogeriatric. Twee docenten hebben de hogeschoolbrede training Diversiteit gevolgd

Tabel 11 – Voorbeelden Deskundigheidsbevordering en onderwijsdeskundigheid

Werkvelddeskundigheid

Docenten hebben via gastdocenten en externe docenten en stagebegeleiding intensief contact met het werkveld. Circa zes tot acht docenten zijn gedurende een deel van hun werktijd op de leerwerkplaatsen aanwezig. Het brede relatienetwerk van de opleiding krijgt tevens vorm door bijvoorbeeld structureel overleg met de beroepenveldcommissie, het tactisch werkveld en in de werkveldbijeenkomsten, via deelname aan het landelijke overleg met andere HBO-V opleidingen (LOOV), contacten met de beroepsvereniging Verpleegkundigen & Verzorgenden (V&VN) en deelname aan het internationaal Florence Netwerk. Studenten waarderen dat (gast)docenten veel voorbeelden uit de praktijk gebruiken in de lessen.

Continuïteit organisatieontwikkeling

De stand van zaken per januari 2012 laat zien dat het percentage docenten in schaal 12 en 13 nog is ondervertegenwoordigd. De opleiding verwacht, op basis van de lopende ontwikkeltrajecten (R&O-cyclus), dat enkele docenten zich in de komende jaren door ontwikkelen voor bevordering naar schaal 12 en in een enkel geval naar schaal 13. Hierdoor komt de functiemix in evenwicht met de streefcijfers in het kader van Actieplan Leerkracht. Het auditpanel is het met de opleiding eens dat zij een permanente teamleider dient aan te trekken om de doelstelling ten aanzien van continuïteit van de cultuurverandering op basis van de structuurinterventies bij het docententeam door te zetten (zie standaard 8 – Personeelsbeleid). De huidige ad interim teamleider zal de komende jaren op de achtergrond ondersteuning bieden aan de doorontwikkeling van de opleiding.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Voldoende

Het docententeam is (of wordt binnenkort) voldoende gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma, omdat:

- Het docentencorps het brede spectrum van de Verpleegkunde met drie de werkvelden AGZ, MGZ en GGZ afdekt.
- Zij actief werkt aan deskundigheidsbevordering, zowel op teamniveau als op individueel niveau.
- Docenten via gastdocenten en externe docenten intensief contact hebben met het werkveld.
- Een breed relatienetwerk heeft met het (inter)nationale werkveld en vakgebied.

Docenten zijn naar mening van de studenten goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen en zij weten hun passie voor het vak over te brengen. Het gebruik van praktijkvoorbeelden wordt door studenten gewaardeerd.

De opleiding is zich op basis van bovenstaande punten aan het ontwikkelen naar het oordeel goed voor deze standaard, maar zij is daar nog niet. Het aantrekken van een permanente teamleader die de continuïteit in de cultuurverandering waarborgt is volgens het auditpanel een aandachtspunt. Het op peil houden van de deskundigheid en professionaliteit van het docententeam blijven daarmee prioriteit houden binnen de opleiding. Het auditpanel vindt dit belangrijk, omdat het de kwaliteit van haar docenten verder zal verbeteren. Zij komt daarom voor alle varianten tot het oordeel voldoende.

Standaard 10: De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.

Toelichting NVAO: - - - -

Bevindingen

Formatie

Sinds 2009 bestaat de opleiding organisatorisch uit een resultaatverantwoordelijk docententeam, aangestuurd door de teamleider. De teamleider maakt deel uit van het Managementteam van de Academie voor Gezondheid. Het team bestaat uit 5 docenten fulltime (5,0 fte), 14 docenten parttime (10,95 fte) en 3 praktijkinstructeurs (1,9 fte). Daarnaast zet HBO-V 10 gastdocenten en 10 externe docenten¹⁹ in.

Binnen de opleiding werd een docent-student ratio van 1:28 gehanteerd, welke in lijn is met de binnen de hogeschool gehanteerde norm. Vanwege de wens om de begeleiding op de leerwerkplaatsen te intensiveren en het belangrijke aandeel van het vaardighedenonderwijs binnen de opleiding en de toetsing daarvan is de opleiding voornemens met ingang van het studiejaar 2012-2013 een docent-student ratio van 1:24 te hanteren. De formatie wordt daarmee passend bij de ambities van de opleiding voor de komende jaren. Studenten oordelen tijdens de audit positief over de bereikbaarheid van docenten.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Voldoende

Het auditpanel komt bij deze standaard voor alle varianten vooralsnog tot het oordeel voldoende, omdat de omvang op dit moment met een docent-student ratio van 1:28 toereikend is voor de beoogde eindkwalificaties en de realisatie van het programma. Met de beoogde ratio van 1:24 zal de docentcapaciteit goed gaan aansluiten bij de krachtige leeromgeving en de ambitie die de opleiding heeft om de (studieloopbaan)begeleiding te verstevigen.

---

¹⁹ Externe docenten: Docenten die een eigen beroepspraktijk hebben en die op het terrein van hun specifieke deskundigheid onderwijs verzorgen. In samenwerking met (ervaren) docenten van de opleidingen worden zij ook betrokken bij toetsing van het onderwijs.

Voorzieningen

Standaard 11: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Toelichting NVAO: - - - -

Bevindingen

Huisvesting en materiële voorzieningen

Skillslab

HBO-V stelt hoge eisen aan de voorzieningen die nodig zijn voor het vaardigheidsonderwijs. Het skillslab is modern en goed geoutilleerd. Hierin kunnen en worden de praktische (verpleegkundige) vaardigheden onderwezen en geoefend. Het skillslab is toegerust met alle voorzieningen, apparatuur, instrumenten en overige toebehoren die nodig zijn voor het oefenen van alle vaardigheden. Te denken valt aan ziekenhuisbedden en andere meubels benodigd in ziekenhuizen en zorginstellingen, materialen en hulpmiddelen zoals verbandmiddelen, katheters, injectiematerialen, oefenpoppen, tilliften en rolstoelen en video-opname- en afspeelfaciliteiten. Studenten zijn met een 7,3 tevreden over de voorzieningen.

De coördinator van het skillslab bewaakt de kwaliteit van de voorzieningen en stelt jaarlijks een plan met begroting op. Dit jaar zal de opleiding Domotica ofwel 'huiselijke elektronica' aanschaffen, waarmee de kwaliteit van leven van en zorg voor de patiënt verbeterd kan worden. De opleiding heeft een duidelijk toekomstgerichte visie hoe zij dit wil inzetten: "Domotica en technologie zijn ondersteunend aan de zorg, waardoor de zorgbehoefte op termijn zal veranderen". Het auditpanel is van mening dat de opleiding ten aanzien van Domotica verder is dan andere HBO-V opleidingen in Nederland. De vraag is echter of de opleiding dit met de huidige (beperkte) financiering kan uitvoeren.

In haar streven naar excellentie op dit gebied wil de opleiding in het studiejaar 2012-2013 het skillslab zo toerusten dat ze ook voor MGZ- en GGZ-settingen gebruikt kunnen worden (bv. door de inrichting van een huiskamer). Het auditteam ziet dit als een mogelijk om de kwaliteit van de voorzieningen, aansluiting bij de behoeften ten aanzien van deze twee zorggebieden zoals dat bij standaard 2 is aangegeven, nog verder te versterken.

Vakliteratuur

De HHS beschikt over een moderne bibliotheek, waarin ook de materialen ten behoeve van de opleiding Verpleegkunde zijn ondergebracht. De opleidingsspecifieke collectie omvat op dit moment ruim 6.500 boektitels en bijna 500 titels van audiovisuele media op het gebied van gezondheidszorg en verpleegkunde, waaronder de meest actuele handboeken en tijdschriften. Verder biedt de bibliotheek toegang tot specifieke databanken, waaronder de Cochrane Library, DocOnline, Invert, Medline en de Online Vakbibliotheek van uitgeverij Bohn Stafleu Van Loghum. Alle voorzieningen van de bibliotheek zijn op afstand (bijvoorbeeld van huis uit) bereikbaar. Daarnaast beschikt de opleiding over een eigen up-to-date mediatheek. Docenten en studenten kunnen hierin actuele materialen vinden, zoals opnames van relevante televisieprogramma's en documentaires. HBO-V heeft tevens een database aangelegd van ontwikkelde lesmaterialen (powerpointpresentaties, voorbeelden en dergelijke) en relevante publicaties waardoor docenten gemakkelijker materialen kunnen uitwisselen en hergebruiken.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Goed

Het auditpanel vindt de huisvesting en materiele voorzieningen van HBO-V zeer toereikend voor de realisatie van het programma. De voorzieningen waren tijdens de audit op orde en zagen er goed onderhouden uit. De opleiding beschikt over moderne ruimtes, apparatuur en materialen (skillslab) waarmee de opleiding een student HBO-V goed kan voorbereiden op de praktijk. De toegang tot opleidingsspecifieke vakliteratuur is ook passend bij de doelstellingen die de opleiding voor ogen heeft. Ook studenten zijn tevreden over de voorzieningen. De opleiding steekt met haar voorzieningen systematisch en over de volle breedte uit boven de basiskwaliteit. Specifieke voorzieningen voor MGZ- en AGZ-settingen zou dit oordeel verder kunnen versterken. Daarom komt het auditpanel tot het oordeel goed.

Standaard 12: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Toelichting NVAO: - - - -

Bevindingen

Studieloopbaanbegeleiding

In de herziene leerlijn studieloopbaanbegeleiding (slb) werken studenten aan de ontwikkeling van hun persoonlijk professionele competenties als aankomend HBO-verpleegkundige. De ontwikkeling van de kerncompetentie 'Zelfregie'²⁰ staat daarbij centraal.

Uitwerking kerncompetentie 'Zelfregie'

De competentie heeft de opleiding vertaald naar zeven deelcompetenties: leervaardigheden, plannen en organiseren, reflecteren, ambitie, initiatief, resultaatgericht en sensitiviteit. Ten behoeve van het leerproces zijn deze deelcompetenties geoperationaliseerd naar gedragskenmerken met verschillende beheersingsniveaus. Het portfolio ondersteunt de student in zijn ontwikkeling en wordt als formatief toetsinstrument gebruikt tijdens slb-gesprekken en als summatief instrument tijdens het assessment.

Tabel 12 – Uitwerking kerncompetentie 'Zelfregie'

Deze competentie sluit goed aan bij het verpleegkundig beroep; het is een voorwaarde voor een effectieve leerhouding waardoor de verpleegkundige in staat is kritisch te blijven kijken naar de (eigen) beroepsuitoefening. Dat docenten de student vanaf het begin van de opleiding begeleiden en aangesproken als 'Professional', sluit aan bij het doel van de slb.

Ook de wijze waarop de begeleiding is vormgegeven past bij het doel van de slb. De slb'er begeleidt de studenten individueel en tijdens de groepsbijeenkomsten. In het eerste en tweede jaar zijn veel van de slb-activiteiten geprogrammeerd; in het derde en vierde jaar ligt de regie meer bij de student en vindt individuele begeleiding mede op verzoek van de student plaats. Studenten uit de verschillende jaren en van de verschillende varianten geven tijdens de audit aan dat zij tevreden zijn over de studiebegeleiding. Zij ervaren het als prettig als dezelfde docent als begeleider wordt ingezet bij de leerwerkplaatsen en de afstudeerfase. Zie standaard 6 voor de studiebegeleiding door studentturoren.

Informatievoorziening

De volgende media en informatiebronnen zorgen voor een adequate informatievoorziening aan studenten: studievoortgangsoverzichten via Osiris, onderwijsinhoudelijke informatie via Blackboard, onderwijsorganisatorische informatie via Studentenportal, Hogeschoolblad H/Link en daarnaast de Onderwijs- en Examenregeling, Studiegids, blokboeken, slb-gesprekken en diverse hoorcolleges.

Studenten gaven tijdens de audit aan dat de intranetomgeving (BlackBoard) onoverzichtelijk was, maar dat dit het laatste jaar verbeterd is. Tijdens de audit geven met name duale studenten aan dat de informatievoorziening (bijvoorbeeld roosters) via Blackboard voor verbetering vatbaar is. Zij vinden het lastig om hun weg in Blackboard te vinden. Zij begrijpen de indeling/structuur, maar docenten plaatsen documenten soms onder een verkeerd menu. Het auditpanel ziet dit als verbeterpunt.

Doorontwikkeling

De opleiding heeft de ambitie om de studentbegeleiding en informatievoorziening op de volgende punten te versterken:

²⁰ Zelfregie is het vermogen van de student om haar studieloopbaan en het (eigen) verpleegkundig beroep vorm te geven.

- Hiervoor wil de opleiding de leerlijn studieloopbaan versterken en de inzet van studenttutoren en –coaches in de propedeuse uitbouwen. Zij gaat dit doen door intensievere contacten tussen docenten en studenten, het werken met kleinere groepen (groeps grootte van acht), het benutten van peercoaching in studentengroepen en een directere koppeling tussen studieloopbaanbegeleiding en de competenties van de verpleegkundige (door middel van een persoonlijk, professioneel profiel). In het voorjaar van 2012 zijn de voorbereidingen in volle gang, de implementatie is met ingang van 2012-2013 gerealiseerd.
- Mede naar aanleiding van uitkomsten van studentenevaluaties²¹ heeft de opleiding het afgelopen studiejaar de roostering en de informatie daarover verbeterd. Het roosterproces verloopt nu via een strakkere en geformaliseerde regie, waardoor minder roosterwijzigingen nodig zijn. De positieve gevolgen van de verbeteringen zijn daarom nog niet zichtbaar in de Reflectorresultaten, echter al wel in de blokevaluaties.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Voldoende

Zelfregie is een belangrijk onderdeel van de studieloopbaanbegeleiding en krijgt een goede invulling. In de herziene leerlijn worden studenten vanaf het eerste studiejaar aangesproken als 'professional'. Het auditpanel vindt dit een sterk punt. Ook de begeleiding is op een duidelijke en gestructureerde wijze aanwezig en sluit aan bij de behoefte van de student. Het auditpanel acht de nieuwe slb een goede aanpak, maar heeft dit nog niet in de praktijk kunnen zien. De versterking die de opleiding wil inzetten ten aanzien van de studieloopbaanbegeleiding en informatievoorzieningen zijn voor de opleiding een goede mogelijkheid om zich door te ontwikkelen. Het auditpanel komt voor alle varianten tot het oordeel voldoende.

---

²¹ Resultaten Reflector 2011 HBO-V t.b.v. Samenstelling lesrooster, communicatie roosterwijzigingen, communicatie toetsresultaten binnen 15 werkdagen laten het volgende op een vijfpuntsschaal zien: Voltijd 2,7 tot 3,0 en Duaal/Duaal-verkort 2,7 tot 3,2 ten opzichte van 3,0 tot 3,2 HHS gemiddeld.

Kwaliteitszorg

Standaard 13: De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van meetbare doelen.

Toelichting NVAO: De opleiding bewaakt de kwaliteit van de beoogde eindkwalificaties, het programma, het personeel, de voorzieningen, de toetsing en de gerealiseerde eindkwalificaties via regelmatige evaluaties. De opleiding verzamelt tevens managementinformatie met betrekking tot rendementen en staf-student ratio.

Bevindingen

Kwaliteitszorg

Op basis van de Kaderbrief²², maatschappelijke ontwikkelingen in het werkveld en prioriteiten van de opleidingen, stelt het managementteam een academiebeleidsplan en begroting op, waarin beoogde speerpunten, (verbeter)doelen en resultaatafspraken zijn opgenomen. Het College van Bestuur accordeert het beleidsplan, waarna de managementovereenkomst met de academiedirecteur wordt vastgesteld. De voortgang van de voorgenomen doelstellingen in het beleidsplan wordt getoetst binnen diverse managementrapportages.

De opleiding is vanaf mei 2011 gestart met een meer structurele beleidscyclus. Vanuit o.a. het academiebeleidsplan formuleert HBO-V concrete, meetbare doelen (verbonden met de standaarden uit het accreditatiekader van de NVAO) in het opleidingsplan, zodat zij vervolgens door middel van verschillende instrumenten kan sturen op het behalen van de beoogde resultaten en ontwikkelingen. Aan het eind van de looptijd meet en evalueert de opleiding de voortgang en stelt zij vast of de doelen zijn behaald.

Evaluatie

Het onderwijs wordt systematisch geëvalueerd volgens de "PDCA-cyclus evalueren HBO-Verpleegkunde 2011-2012". De opleiding zet na elk blok de volgende cyclus in:

- op basis van de verzamelde gegevens en op basis van aangebrachte verbeteringen in het voorgaande jaar bepalen kerndocent en jaarcoördinator welke onderwerpen in de schriftelijke evaluatie bevestigd gaan worden;
- aan studenten wordt de schriftelijke vragenlijst over het onderwijs van het blok voorgelegd;
- de resultaten van de evaluatie door de studenten worden door de jaarcoördinatoren besproken in het afgevaardigdenoverleg (studenten);
- de resultaten van de evaluatie door de studenten en de uitkomsten van het afgevaardigdenoverleg worden door de docenten in het jaaroverleg besproken en aangevuld met hun eigen bevindingen;
- de kerndocent stelt samen met zijn kernteam een verbeterplan met acties op, welke na accordering door de curriculumcommissie op Blackboard worden gepubliceerd.

---

²² De Kaderbrief is een concretisering strategisch beleidsplan hogeschoolniveau inclusief streefwaarden.

Hieronder volgt een overzicht van de evaluatie-instrumenten, waarmee de opleiding de kwaliteit voor elke variant bewaakt.

Doelgroep	Afnamemoment	Instrumenten
Studenten	Tweejaarlijks	De Reflector
	Jaarlijks	Nationale Studenten Enquête
	Na afloop onderwijsprogramma	Blokevaluaties, stage-evaluatie, afstudeerevaluatie, evaluatie SLB
Potentiële studenten	Na afloop event	Evaluatie open dagen, evaluatie proefstuderen. evaluatie meelopen
Alumni	Jaarlijks	HBO-monitor
	Tweejaarlijks	Eigen alumnionderzoek naar tevredenheid aansluiting opleiding - werkveld
Medewerkers	Driemaal per jaar	R&O - cyclus
	Tweejaarlijks	Kompas
	Tweemaal per periode	Team- en jaaroverleg
Werkveld	Iedere periode	Evaluatie stage en afstuderen
	Tweejaarlijks	Eigen werkveldonderzoek naar tevredenheid over afgestudeerden
	Tweemaal per jaar	Evaluatie praktijkopleiders
CvB	Driemaal per jaar	Managementrapportages
	Drie jaar na afloop van accreditatie	Interne audit
Opleiding-scommissie en afgevaardigden-overleg ²³	Meerdere malen per jaar	Gesprekken

Tabel 13 – Evaluatie-instrumenten

De evaluatieprocedures zijn in de afgelopen jaren aanzienlijk versterkt door de kerndocenten een centrale rol te geven in de kwaliteitscyclus en de invoering van evaluatieprotocollen. Het auditpanel vroeg zich tijdens de audit af of de opleiding niet over teveel evaluatiemomenten beschikt. De opleiding had hier een adequaat antwoord op. De volledig jaarcyclus heeft zij slechts één keer doorlopen. Door de cyclus nogmaals te doorlopen wil de opleiding een vinger aan de pols houden in de nieuwe organisatiestructuur en -cultuur. Op termijn is de opleiding voornemens haar tempo van evaluatie aan te passen en het toezicht terug brengen.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Goed

De opleiding heeft kwaliteitszorg hoog in het vaandel staan. Er vinden conform de PDCA-cyclus in ruime mate en op regelmatige en zorgvuldige basis evaluaties plaats. Zeker met de invoering van de kernteams en de kerndocenten krijgt dit een zeer positieve stimulans waarbij o.a. de blokken elke 10 weken geëvalueerd worden. Kwaliteitszorg is goed verankerd met de wijze waarop de organisatie is ingericht en de wens van de opleiding om de nieuwe organisatiestructuur en -cultuur te bewaken. Het auditpanel komt voor alle varianten daarom tot het oordeel goed.

²³ Het afgevaardigdenoverleg is een overleg van een afvaardiging van de verschillende studentgroepen met de jaarcoördinator.

Standaard 14: De uitkomsten van de evaluaties vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de doelen.

Toelichting NVAO: - - - -

Bevindingen

Door voor alle verbetertrajecten een verantwoordelijke (werkgroep of kerndocent) te benoemen en daarmee concrete resultaatsafspraken te maken, wordt de monitoring van doelstellingen gerealiseerd. Hieronder volgen enkele voorbeelden van ingezette verbetermaatregelen.

Voorbeelden van ingezet verbeterbeleid

Deficiëntie en propedeuserendement

Het bleek dat de voorkennis van studenten een knelpunt was voor het behalen van het vak medische biologie in het eerste jaar. Daarnaast hadden studenten een uiteenlopend instroomniveau in de beheersing van de Nederlandse en Engelse taalvaardigheid. Vanaf september 2010 heeft de opleiding de volgende verbeteringen ingezet:

- Het onderwijs op de gebieden medische biologie en verpleegkundig rekenen is geïntensiveerd (16 uur hoor- en 8 uur werkcollege per blok).
- Diagnostische toetsen worden afgenomen om het niveau van de student te meten op Nederlandse en Engelse taalbeheersing. Deze toetsen geven de student een indruk van het instapniveau. Op basis van het toetsresultaat kunnen studenten deelnemen aan specifiek ondersteunend onderwijs.

Tijdens de audit vertelden studenten van de opleidingscommissie dat de opleiding zichtbaar en in samenwerking met hen heeft gewerkt aan de verbetering van de aansluiting. In de studieloopbaanbegeleiding vindt nu intensieve monitoring van de studievoortgang plaats. De eerste resultaten zijn positief. Dit studiejaar heeft bijvoorbeeld 80% van de propedeuse studenten de eerste herkansing van de instaptoets medische biologie behaald (zie standaard 5 – Instroom).

Begeleiders vanuit de praktijk

Uit evaluaties bleek dat de praktijkbegeleiders (respons 92%) matig tevreden waren over het contact met de studieloopbaanbegeleiders bij de reguliere praktijkleerplaatsen.

De evaluaties van de leer-/werkperiode zijn vervolgens input geweest voor de werkveldbijeenkomsten.

Met de praktijkbegeleiders zijn o.a. afspraken gemaakt over verbeteren van het contact (o.a. bereikbaarheid) en het digitaal versturen van de feedback op de praktijkleeropdrachten.

Inmiddels heeft het contact met het werkveld een positievere inkleuring gekregen. In het operationele overleg wordt de kwaliteit van praktijkopdrachten geoptimaliseerd en op elkaar afgestemd. De opleiding voert de verbeteringen, zo blijkt uit de audit, een jaar later door. Het werkveld was tijdens het locatiebezoek complimenteuzer over de verbeterde communicatie en de ingezette verbetermaatregelen. Het contact met de studieloopbaanbegeleider en de docentbegeleider en de communicatie is sterk verbeterd.

De meesterproef

Uit de evaluaties van de meesterproef met het beroepenveld van 2010 bleek dat er een verschil in niveau (bandbreedte) van de eindproducten en de toepassing van beoordelingscriteria werd waargenomen. Aan de hand van deze evaluatie zijn (onder verantwoordelijkheid van de EC en de jaarcördinator) de criteria voor de eindproducten bijgesteld en vormt het onderling bespreken en afstemmen van deze criteria aan de hand van geanonimiseerde producten een vast onderdeel van het beoordelingsproces. De methodologische verantwoording in de eindproducten, de eenduidigheid in criteria, het gebruik van de competentiekaart en de externe validering zijn hierdoor in het studiejaar 2011-2012 zichtbaar verbeterd, waardoor de opleiding het beoogde en gerealiseerde niveau van studenten beter kan aantonen.

Tabel 14 – Voorbeelden van ingezet verbeterbeleid

Aan de hand van bovenstaande voorbeelden kan geconcludeerd worden dat HBO-V op basis van de evaluatieresultaten per variant effectieve verbetervoorstellen formuleert en acties onderneemt. De verbetermaatregelen zijn (al hoewel pril), zo blijkt ook uit de audit, sinds de invoering van de nieuwe organisatiestructuur een gezamenlijke agenda van alle gremia binnen de opleiding.

Het auditpanel heeft in de kritische reflectie over een groot aantal verbeteracties kunnen lezen en tijdens de audit is daarover gesproken. De opleiding kon het auditpanel in de gesprekken niet geheel duidelijk maken welk onderwerp prioriteit heeft in de realisatie van de doelen. HBO-V zou dus meer focus aan kunnen brengen.

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Voldoende

Het auditpanel waardeert de kritische houding die de opleiding aanneemt ten aanzien van haar prestaties. HBO-V neemt waar nodig effectieve verbetermaatregelen op basis van de evaluatieresultaten. Van de Planning & Control Cyclus worden sinds dit jaar de fase Plan, Do, Check en Act voor alle varianten wat meer systematisch doorlopen.

De nieuwe organisatiestructuur en de verantwoordelijkheden voor verbetermaatregelen dienen naar het oordeel van het auditpanel meer tot wasdom te komen om deze standaard met een goed te kunnen beoordelen. Ook zou de opleiding meer prioriteit aan kunnen brengen in de veelheid van verbeteracties. Het auditpanel ziet op termijn potentie voor de opleiding om verder te ontwikkelen, maar komt op dit moment voor alle varianten nog tot het oordeel voldoende.

Standaard 15: Bij de interne kwaliteitszorg zijn de volgende partijen actief betrokken: opleidingscommissie, examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en afnemend beroepenveld.

Toelichting NVAO: - - - -

Bevindingen

Betrokkenheid stakeholders

Via verschillende commissie en overleggen betreft de opleiding haar stakeholders regelmatig bij de interne kwaliteitszorg van de verschillende varianten. Hieronder volgen enkele voorbeelden:

- De opleiding kent daarvoor de volgende formele overlegorganen: teamoverleg, jaaroverleg, curriculumcommissie en opleidingscommissie.
- De werkgroepen (o.a. kwaliteit en accreditatie, internationalisering, praktijkleren, onderzoek enz.) bereiden voorstellen voor die zij, afhankelijk van de aard en inhoud, voorleggen aan team, curriculumcommissie en/of teamleider.
- Studenten wordt niet alleen via structurele schriftelijke evaluaties (via Questback) gevraagd naar hun mening over en ervaring met het onderwijs, maar ook tijdens lessen en in het afgevaardigdenoverleg. Het afgevaardigdenoverleg bestaat uit studenten en de jaarcoördinator van de opleiding HBO-V en zij bespreken de resultaten van de evaluaties door de studenten. Vervolgens brengt zij adviezen en/of verbetervoorstellen ten aanzien van de opleidingskwaliteit in brede zin uit.
- De examencommissie en de toetscommissie komen tweewekelijks bijeen en zorgen gezamenlijk voor de controle op toetsing. De examencommissie heeft onlangs een format ontwikkeld voor een meer systematisch terugkoppeling van de Toets- aan de examencommissie.
- De opleiding kent sinds 2011 een actieve alumnivereniging en sindsdien worden zij middels een enquête bevraagd naar de kwaliteit van het onderwijs in relatie tot hun beroepsmatig functioneren.
- De betrokkenheid van het werkveld bij de evaluaties is zichtbaar geïntensiveerd. De overlegverbanden op strategisch, tactisch en operationeel niveau adviseren de opleiding structureel over onderwerpen betreffende de doelstellingen en het programma (zie tabel 3).

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Goed

Het auditpanel heeft geconstateerd dat de opleiding medewerkers, studenten en het werkveld systematisch en planmatig betreft bij evaluaties van het onderwijsprogramma en de uitvoering ervan in verschillende overlegvormen. Zij is bijzonder positief over de betrokkenheid van studenten en het tactische en operationele werkveld (zie standaard 14 – Tabel voorbeelden ingezet verbeterbeleid).

Toetsing en *gerealiseerde* eindkwalificaties

Standaard 16: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Toetssysteem

Het verbeterde toetsbeleid van de opleiding, waarvoor begin 2010 een analyse is uitgevoerd, staat duidelijk beschreven in de notitie Toetsbeleid HBO-V 2011-2012. De curriculumcommissie (het ontwerp) en de jaarcoördinatoren (de uitvoering) zijn verantwoordelijk. De opleidingsvisie en het daaruit voortvloeiende opleidingsmodel zijn de uitgangspunten voor het toetsbeleid en de toetsen:

- van kennis via inzicht, toepassen en beslissen naar ontwerpen;
- van sturen naar zelfsturen;
- van zelfstandig werken via zelfstandig samenwerken en zelfstandig leren naar zelf verantwoordelijk leren;
- van kerncompetenties naar beroepscompetenties (kerncompetentie toegepast in een beroeps 'specifieke context);
- een toenemende mate van complexiteit, integratie en toepassingsgerichtheid.

In een competentiegericht onderwijsmodel is de toetsing direct gerelateerd aan de beroepspraktijk en gericht op het handelen van de studenten. Toetsing dient niet alleen selecterend en summatief te zijn, maar heeft ook een educatieve (formatieve) functie: Het moet de student ook stimuleren om zich steeds verder te ontwikkelen.

De toetsing gedurende een leerjaar en binnen de verschillende leerlijnen, is vastgelegd in het Toetsplan. Hierin wordt voor elk van de leerlijnen en de daarbij behorende onderwijseenheden in een leerjaar vastgelegd wat, hoe en wanneer deze getoetst wordt, wat de criteria zijn voor voldoende beoordeling en hoe en wanneer in voorkomende gevallen de herkansing plaatsvindt. In dit Toetsplan is te zien dat de opleiding gebruik gemaakt van een variëteit aan toetsvormen en –methoden, aansluitend bij de diverse onderwijsvormen en de vereisten van de verschillende leerlijnen (zie onderstaande tabel).

Uitwerking van de leerlijnen in het programma	Toetsvormen
1. Conceptuele leerlijn	Meerkeuzetoets, casustoets
2. Vaardighedenlijn	Praktijktoets, casustoets, leerdossier en assessment.
3/4. Integrale/ervaringsleerlijn	Meerkeuzetoets, casustoets, paper, presentatie, beroepsproduct, praktijkleeropdracht, proeven van bekwaamheid, meesterproef.
5. Leerlijn persoonlijke ontwikkeling	Portfolio, portfolio-assessment

Tabel 15 – Leerlijnen en toetsvormen

Op dit moment is de competentieontwikkeling van studenten in de praktijk voor de opleiding alleen zichtbaar door momentopnames (bijvoorbeeld de beoordeling van de proeve van bekwaamheid, het bezoek van de stageplaats). De interpretatie en kwaliteit van de individuele praktijkbegeleider zou van invloed kunnen zijn op de competentieontwikkeling en –beoordeling, terwijl de opleiding uiteindelijk verantwoordelijk is. Ook de zichtbaarheid van de competentieontwikkeling tijdens het binnenschoolse programma is voor verbetering vatbaar. Vanaf het eerste studiejaar gaat HBO-V daarom de competentiekaart als leidend principe gebruiken om de ontwikkeling van competenties aan te tonen. Op dit moment wordt deze alleen benut bij het praktijkleren. Verbeterpunten, zo geeft het werkveld tijdens de audit aan, zijn een eenduidige interpretatie van de competentiekaart en concrete handvatten om studenten te kunnen beoordelen (zie hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

Kwaliteitsborgende aspecten

De opleiding kent verschillende niveaus van kwaliteitsborging met betrekking tot toetsing.

1. De toetscommissie geeft inhoudelijke richtlijnen voor het opstellen van de toetsmatrijzen en toetsen, gebaseerd op onderwijskundig onderbouwd inzicht. Toetsen en beoordelingslijsten worden samen met bijbehorende toetsmatrix vooraf voorgelegd aan de toetscommissie die ze controleert op representativiteit, betrouwbaarheid, validiteit, gehanteerde cesuur, taalkundige formulering et cetera.
2. Onderling valideren van beoordelingsformulieren en antwoordmodellen voordat de daadwerkelijke beoordeling plaatsvindt.
3. Bij Meerkeuze-toetsen verzorgt het bureau "Toetsservice" van de hogeschool een statistische analyse. De toetscommissie interpreteert van elke meerkeuzetoets deze statische gegevens en beoordeelt de toets op representativiteit, validiteit en betrouwbaarheid en adviseert zo nodig het bijstellen van de beoordelingen achteraf.
4. Na de beoordeling overleggen de betrokken docenten die bij de betreffende toets betrokken zijn geweest over hun bevindingen, stemmen deze onderling op elkaar af, voordat de beoordeling wordt vastgesteld.

Voorbeelden van kwaliteitsborgende mechanismen

- Studiedrempels en Go/No-go momenten (alle varianten); De opleiding heeft naast kwantitatieve criteria (BSA van 40), kwalitatieve criteria benoemd (een aantal toetsen die naar mening van de opleiding een hoge voorspellende waarde hebben wat betreft het succesvol afronden van de opleiding, dienen na 1 jaar minimaal voldoende te zijn). Ook heeft de opleiding voor het praktijkleren, het afstuderen en de meesterproef ingangseisen geformuleerd.
- Externe begeleiding (alle varianten): De keuze voor gastdocenten wordt gemaakt op grond van bewezen deskundigheid. Om de kwaliteit van de externe docenten te borgen is tijdens de les vrijwel altijd een vaste docent aanwezig. De praktijkbegeleiders op de leerwerkplek/stageplaats beschikken minimaal over een opleiding Verpleegkunde op niveau 5 en over aantoonbare begeleidingscompetenties.
- Borging kwaliteit van de stageplaatsen: De opleiding heeft het afgelopen jaar een deel van de stageplaatsen getoetst aan de criteria van een kwaliteitsprofiel. Zij wil dit profiel gebruiken om instellingen aan te spreken op hun kwaliteit in geval zij daar niet aan voldoen. Het verkorten van de duur van samenwerkingsovereenkomsten van vier naar één jaar, maakt dit mogelijk.
- De examencommissie (EC) vormt zich een oordeel over het gerealiseerde eindniveau. Zij bewaakt het eenduidig hanteren van de beoordelingscriteria door docenten en beoordelaars (trainingen en intervisie), de intersubjectiviteit van beoordelingen door toezicht op het vier-ogen principe en de inzet van externe beoordelaars. Tevens zal de EC vanaf het studiejaar 2011-2012 steekproefsgewijs afstudeeropdrachten op het gerealiseerde niveau beoordelen.
- De proeven worden deels samen met de praktijk beoordeeld, waarbij de docent verantwoordelijk is voor de eindbeoordeling. Bij Proeve 2 wordt de methodologische onderbouwing alleen beoordeeld door de docent. Het niveau van de proeven wordt zo extern getoetst door de praktijkopleider. Elke afstudeeropdracht wordt beoordeeld door twee docenten (4-ogen principe), tevens hebben docenten gezamenlijke intervisiebijeenkomsten om de kwaliteit van hun beoordelingen te toetsen.
- Ten behoeve van de kwaliteitsbewaking achteraf, heeft de opleiding voor de afstudeeronderdelen sinds dit jaar een structurele meta-evaluatie ingericht, zoals die ontwikkeld is op hogeschoolniveau. Dit houdt in dat steekproefsgewijs afstudeerproducten achteraf door een panel van externe deskundigen beoordeeld worden op het hbo-niveau en de inhoud. Hiernaast neemt de opleiding dit jaar deel aan een platform van het LOOV waarin afstudeeronderdelen van HBO-V opleidingen onderling vergeleken en getoetst worden.

Tabel 16 – Voorbeelden van kwaliteitsborgende mechanismen

Examen- en toetscommissie

De academiebrede examencommissie (EC) is gepositioneerd conform de nieuwe richtlijn WHW. Per 1 januari 2011 is de controle op de toetsing weer bij de EC van de academie belegd en sindsdien heeft de commissie aan scherpte gewonnen. Het handboek "processen EC" is aangepast aan de nieuwe situatie. Alle leden van de EC volgden in het studiejaar 2011-2012 de binnen de hogeschool verplichte leergang EC, welke bestond uit zes modules.

De leergang werd afgesloten op een competentieniveau waaruit bleek dat de examencommissie in staat is haar functioneren kritisch te beoordelen en vervolgens heeft zij op basis daarvan een jaarplan opgesteld.

Het functioneren van de toetscommissie (TC) vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de EC. Zij heeft, een voor het auditpanel zichtbare, controlerende functie van de kwaliteit (betrouwbaarheid en validiteit) van de toetsen. Zij adviseert de curriculumcommissie daarbij over het toetsbeleid, bewaakt de kwaliteit van de toetsing en de naleving van het toetsproces en zorgt voor deskundigheidsbevordering en draagvlak onder de docenten met betrekking tot de kwaliteit van toetsing. Voor de beoordeling van de kwaliteit van toetsen en toetsonderdelen maakt de TC gebruik van een aantal checklists. De commissie rapporteert haar bevindingen aan de examencommissie en de teamleiders. De TC rapporteert middels een jaarverslag aan de EC.

De afstudeerfase

Studenten leggen in de afstudeerfase twee Proeven van Bekwaamheid en een meesterproef af:

- In een Proeve van Bekwaamheid wordt een aantal rollen geïntegreerd afgesloten in de praktijk. De competenties van deze rollen worden in de afstudeerfase tot het niveau van een 'beginnend beroepsbeoefenaar' ontwikkeld (door HBO-V niveau 4 genoemd).
- Om studenten daadwerkelijk een bijdrage te laten leveren aan het vernieuwen en verbeteren van de beroepspraktijk, dienen studenten met ingang van het studiejaar 2009-2010 in de meesterproef te laten zien dat zij methodisch kunnen implementeren.

De tweede Proeve van Bekwaamheid en de meesterproef vormen de afstudeeronderdelen van de opleiding. Aan het eind van de studie is de opleiding voor alle varianten aan de hand van de nieuwe competentiekaart in nauwere en meer structurele samenwerking met het werkveld (en mogelijk ook de lectoraten) van plan te toetsen of de student alle vereiste beroepscompetenties heeft verworven op het bachelorniveau.

Beschrijving van de afstudeerfase

Er worden door de studenten twee proeven van bekwaamheid geschreven. Bij beide proeven is de verpleegsituatie als kritische beroepssituatie het uitgangspunt. Dit zijn beroepsspecifieke situaties die het verpleegkundig handelen op het landelijke niveau 5 in alle facetten representeren en die studenten de gelegenheid geven om te tonen dat zij competent zijn op het hbo-niveau. De student dient aan te tonen dat zij deze rollen in onderlinge samenhang beheerst op het Haagse niveau 4 van de competentiekaart. Zij verzamelt kritische bewijzen om dit aan te tonen.

Proeve 1: Geïntegreerde proeve zorgverlener, regisseur en coach

Proeve 1 wordt na goedkeuring door de praktijkopleider en de tutor/docentbegeleider beoordeeld aan de hand van criteria die door de student zelf zijn ontwikkeld. De competentiekaart is leidend bij de inrichting van de proeve van bekwaamheid en de toetsingscriteria. Zowel de praktijkopleider als de tutor/docentbegeleider beoordelen de kritische bewijzen die door de student zijn aangeleverd, en daarmee haar bekwaamheid op competentieniveau 4.

Proeve 2: Geïntegreerde proeve ontwerper en beroepsbeoefenaar.

Bij proeve 2 staat het innoveren centraal; studenten ontwikkelen/verbeteren een beroepsproduct dat een meerwaarde heeft voor de beroepsuitoefening op de afdeling. Dit kan tevens de vorm hebben van aanbevelingen/adviesrapport gebaseerd op een literatuuronderzoek.

Meesterproef

In de meesterproef (paper en mondelinge verdediging) maakt de student aan de hand van het product van proeve 2 een implementatieplan, afgestemd op de context van de afdeling. De student demonstreert hiermee met name haar competenties in de rol van ontwerper en beroepsbeoefenaar. Het resultaat van de meesterproef moet worden gepresenteerd en verdedigd ten overstaan van een panel, waarin twee docenten en een extern deskundige zitting hebben. Het oordeel van de externe deskundige dient mede om het vereiste niveau van afstuderen te kunnen borgen. Aan de externe deskundigen worden eisen gesteld die zijn beschreven in het 'profiel praktijkdeskundige'.

Tabel 17 – Beschrijving van de afstudeerfase

De opleiding is trots op de keuze om 'implementeren' onderdeel uit te laten maken van de afstudeeronderdelen, waarbij ook het mondeling verdedigen van stellingen onderdeel uit maakt. In het afgelopen jaar zijn alle afstudeeronderdelen nog eens onder de loep genomen en daar waar nodig verder aangescherpt. Zo zijn vanaf studiejaar 2011-2012 de beoordelingscriteria van de afstudeeronderdelen aangescherpt. De uitgangspunten van het programma onderzoek zijn voor de curriculumcommissie bepalend geweest om de criteria voor proeve 2 aan de hand van het 'verbetervoorstel afstudeeronderdelen' aan te passen.

De uitgangspunten van het programma onderzoek, aangevuld met het Haags afstudeerkader, zijn richtinggevend geweest in het formuleren van de beoordelingscriteria.

Het tussentijdse en gerealiseerde niveau

Met name door de introductie van de meesterproef en de geïntegreerde proeven van bekwaamheid en verbeteringen in het begeleidings- en beoordelingsproces (zie standaard 14 - Voorbeeld verbetermaatregelen), maar ook een verbeterd toetsbeleid en kwaliteitsbewaking van de toetsen is een verbetering van het eindniveau bereikt.

Zowel alumni als het afnemend beroepenveld geven aan dat zij tevreden zijn over het door de opleiding gerealiseerde eindniveau.

- Uit de beoordeling van de meesterproef door vertegenwoordigers van het beroepenveld blijkt dat daar hoge waardering is voor de wijze waarop de opleiding, zeker in de latere fases van de studie, de toetsing invult. Het werkveld bevestigt dit beeld tijdens de audit. Circa 3 van de 4 stagiaires vindt een baan binnen dezelfde instelling.
- De resultaten uit de HBO-monitor 2010 laten zien dat de opleiding als basis om te starten op de arbeidsmarkt goed scoort met een 4,0 op een vijfpuntsschaal. Uit de eigen alumni evaluatie 2011 blijkt dat de studenten over het algemeen tevreden zijn over de voorbereiding op de eisen die aan een verpleegkundige op Hbo-niveau worden gesteld²⁴. Voor ruim 87% van de respondenten is de opleiding HBO-V een relevante opleiding voor de huidige functie.

Het auditpanel is van mening dat de afstudeerproducten uit de studie jaren 2009-2010 en 2010-2011 van alle varianten een behoorlijke bandbreedte vertonen, maar over het algemeen van een gemiddeld hbo-niveau zijn; studenten leveren de kwaliteit die benodigd is voor een beginnend beroepsoefenaar. Op de volgende wijze is het auditpanel tot dat oordeel gekomen:

- Voor de audit heeft het auditpanel van HBO-V een lijst ontvangen met alle afstudeerproducten (meesterproeven en portfolio's) van de afgelopen twee jaar. Daaruit heeft het auditpanel willekeurig van 16 afgestudeerden van de verschillende varianten de afstudeerproducten met variatie in het eindcijfer gekozen en van deze studenten heeft zij vervolgens de afstudeerproducten bekeken (11 voltijd, 3 duaal en 2 duaal-verkort).
- Vervolgens heeft het auditpanel tijdens de audit van 13 studenten die in juni 2012 waren afgestudeerd, willekeurig van 3 voltijd afgestudeerden meesterproeven en/of portfolio's bekeken en daarnaast nog van 3 afgestudeerden uit eerder jaren (1 voltijd en 2 duaal). De eindproducten bevestigden allen het beeld dat het auditpanel al voor de audit had en de producten van juni 2012 laten daarnaast de ontwikkeling zien zoals de opleiding die tijdens de audit heeft verwoord en welke hierboven is beschreven.
- Tijdens de audit heeft een auditor de verdediging van een meesterproef met het thema '*de verbetering van patiëntenlogistiek van patiëntenvervoer in het ziekenhuis*' bezocht. Wat opviel was de goede en kritische bevragingen richting de student, waarbij de aanpak van de proeve en de resultaten ook naar geheel andere setting werden verplaatst.
- Ook heeft het auditpanel gemaakte toetsen ingezien: toets GGZ vt 1 en dt 1, toets MGZ leerjaar 1, VP-KETENVT2-09 en VP-KETENVT2-11. De toetsen zijn opgesteld volgens de toetsmatrizen en zijn adequaat beoordeeld.

Doordat de deeltijdopleiding in 2011 is gestart kon het auditpanel het gerealiseerde niveau ten tijde van de audit nog niet bekijken. De deeltijdopleiding volgt in het propedeusejaar hetzelfde programma als de voltijdstudent en in de hoofdfase hetzelfde als de duale student. Het auditpanel is er hierdoor van overtuigd dat afgestudeerden van de deeltijd hetzelfde niveau behalen als het niveau dat de voltijd en duale studenten ten tijde van de audit hebben vertoond.

---

²⁴ De tevredenheid van alumni bestaat uit: integratie tussen theorie en praktijk 3,4; zelfstandigheid 3,9; integratief denken en handelen 4,0; probleemanalyserend en- oplossend vermogen 4,1; zorgvernieuwing 3,7; toekomstgerichtheid 3,6 en actualiteit 3,8.

De solide basis biedt de opleiding de mogelijkheid om het gerealiseerde niveau verder te ontwikkelen. Het auditpanel beveelt de opleiding aan na te denken over de keuzevrijheid dan wel geleide keuze voor het ontwerpgericht onderzoek. Het nadeel van de door hen gekozen vorm van het verwerven van eindkwalificaties (innovatietraject) is dat studenten kleine deelonderzoeken/implementatieplannen maken, gericht op de individuele stage-afdeling. Er is door deze werkwijze nauwelijks een verbinding met de onderzoeken van de lectoren en met de kernthema's van de grotestadsproblematiek. Ook het aantal onderwerpen voor implementatieplannen bij bestaande afstudeerplaatsen zal eindig zijn (zie hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

Weging en Oordeel:

Oordeel HBO-V Voltijd, Deeltijd en Duaal: Voldoende

HBO-V heeft duidelijke uitgangspunten voor het toetsbeleid geformuleerd en beschikt over een adequaat systeem van toetsing en beoordeling. Toetsing van alle varianten is gericht op het meten van gerealiseerde beroepscompetenties en krijgt gestalte binnen de leerlijnen. Ook heeft de opleiding werkende kwaliteitsborgende mechanismen ingebouwd. De participatie van meerdere personen bij de beoordeling van eindproducten geeft de basis voor de benodigde intersubjectiviteit ten behoeve van de beoordeling.

Het auditpanel is tezamen met het werkveld en alumni positief over het hbo-niveau van HBO-V-studenten, welke in de studie jaren 2009-2010 en 2010-2011 zijn afgestudeerd. De producten vertonen een behoorlijke bandbreedte, maar zijn over het algemeen van een gemiddeld hbo-niveau. De verbetermaatregelen (verbeterd toetsbeleid, kwaliteitsbewaking van de toetsen en verbeteringen in het begeleidings- en beoordelingsproces) die de opleiding heeft doorgevoerd in de meesterproeven en in het portfolio zijn evident en zichtbaar in de eindproducten van het studiejaar 2011-2012, welke voldoen aan de geldende criteria voor het hbo-niveau. De solide basis biedt de opleiding de mogelijkheid om het gerealiseerde niveau verder te ontwikkelen.

Ook kan de opleiding nog enkele verbeteringen aanbrengen. Door het gebruik van de competentiekaart kan de opleiding meer transparantie aanbrengen in de ontwikkeling van competenties door de student. Het gesprek met het werkveld over een eenduidige interpretatie van de competentiekaart moet de opleiding nog voeren, daar in de gesprekken met het panel is gebleken dat de praktijk moeite heeft met een eenduidige hantering daarvan. Ook zou de opleiding na kunnen denken over de keuzevrijheid dan wel geleide keuze voor het ontwerpgericht onderzoek. Het auditpanel komt daarom voor alle varianten voor deze standaard tot het oordeel voldoende.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Tijdens de audit heeft het auditteam een openhartige opleiding gezien. De opleiding was in vergelijking met ander HBO-V's aan de late kant met een aantal ontwikkelingen, maar ze zijn goed op gang gekomen en maken op diverse terreinen een inhaalslag. Sinds 2008, waarin HBO-V in de keuzegids hoger onderwijs op de laatste plaats stond, neemt zij nu de 14^e plaats in van de totaal 22 HBO-V-opleidingen in Nederland.

Het auditpanel is onder de indruk van de (noodzakelijke) veranderingen die de opleiding de afgelopen jaren heeft doorgevoerd. Door middel van structuurinterventies heeft binnen de opleiding een drastische cultuurverandering plaatsgevonden. De inrichting van een kernteam en werkgroepen ofwel resultaatverantwoordelijkheid zorgt voor een stevig kwaliteitsbewustzijn bij de docenten en het studiejaar 2012-2013 zal de opleiding benutten voor de waarborging van de continuïteit.

Hieronder volgt een opsomming van de oordelen van het auditpanel ten aanzien van de beoogde eindkwalificaties, de uitwerking daarvan naar de onderwijsleeromgeving en het gerealiseerde niveau:

- De opleiding is aangesloten op de landelijke ontwikkelingen ten aanzien van het nieuwe beroepsprofiel. HBO-V heeft alle facetten die van belang zijn duidelijk op het netvlies. Zij heeft concrete doelstellingen geformuleerd (vb. het bachelorniveau, internationalisering en toegepast onderzoek) en een duidelijke visie waarbij de Haagse identiteit en de grootstedelijke problematiek naar voren komen. Het beroepenveld speelt op verschillende niveaus een actieve rol.
- HBO-V heeft daarnaast de kwaliteit van het onderwijs behoorlijk op de rails. De realisatie van het programma wordt gekenmerkt door een krachtige leeromgeving, een adequaat efficiëntieprogramma, kwaliteit van het docentteam, passende opleidingsspecifieke voorzieningen, een zorgvuldige evaluatiemethode en een sterke betrokkenheid van stakeholders daarbij. Op deze punten steekt de opleiding boven de gangbare basiskwaliteit uit.
- Tezamen met het werkveld en alumni is het auditteam positief over het niveau van HBO-V-studenten. De door de opleiding ingezette verbetermaatregelen in de meesterproeven en in het portfolio zijn evident en zichtbaar in de eindproducten van het studiejaar 2011-2012. De solide basis biedt de opleiding de mogelijkheid om het gerealiseerde niveau verder te ontwikkelen.

Het auditpanel ziet op enkele punten ruimte voor verdere verbetering:

- Ontwikkeling van het Haagse profiel: Het profiel is in de basis goed uitgewerkt. De volgende stap, namelijk de herkenbaarheid en het neerdalen van het profiel in de lectoraten en de kenniskringen, in het docententeam en het werkveld, moet nog gezet worden.
- Afstemming van de stagebehoeften; De stages zijn goed vormgegeven, maar de opleiding zou haar eigen behoefte en de behoeften van het werkveld en de studenten ten aanzien van de inhoud van de stage en het aantal stageplaatsen in de GGZ en MGZ beter op elkaar kunnen afstemmen.
- Lectoraten en Afstudeervorm: De structurele samenwerking tussen de opleiding en de lectoraten verdient aandacht. De lectoraten zou studenten meer structureel in kunnen zetten bij hun onderzoek en de opleiding de lectoraten beter benutten bij het uitvoeren van ontwerpgericht onderzoek. Daarnaast zou de opleiding na kunnen denken over de keuzevrijheid dan wel geleide keuze voor het ontwerpgericht onderzoek.

De opleiding heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een solide, maar tegelijkertijd ook ambitieuze opleiding HBO-V. De kwaliteit van deze opleiding is naar de mening van het auditpanel door de hierboven genoemde sterke punten met daarnaast goede mogelijkheden om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren (ruim) voldoende.

6. AANBEVELINGEN

Het Haagse profiel

Het auditpanel ziet net als de opleiding en het werkveld ruimte om vanuit de goede basis het Haagse profiel verder te ontwikkelen; De herkenbaarheid en het neerdalen van het profiel in de lectoraten en de kenniskringen, in het docententeam en het werkveld zijn voor verbetering vatbaar. In de onderzoeksprogramma's van de lectoraten kan bijvoorbeeld een verbijzondering plaatsvinden van het thema "de grootstedelijke professional", de diversiteit zou beter tot uitdrukking kunnen komen in het docentenbestand en de opleiding kan haar identiteit sterker uitbouwen in de omgeving. Het is voor de opleiding in ieder geval belangrijk om te kijken waar op een termijn van de komende 10 tot 20 jaar in het beroepenveld behoefte aan is en welke kennis en vaardigheden dat vereist. Een toekomstbestendige visie van de werkvelden AGZ, MGZ en GGZ in een grote stadsomgeving is naar mening van het auditpanel wenselijk.

Internationalisering

Net als de opleiding is het auditpanel van mening dat zij de internationale aspecten in het curriculum verder kan integreren en verankeren. Studenten gaven tijdens de audit aan dat zij bijvoorbeeld behoefte hebben om naast een buitenlandstage ook lessen daar te volgen, stagemogelijkheden te hebben in Europa (naast Afrika), aan kortere perioden van buitenland bezoeken en een mogelijke ontwikkeling van een summerschool. Internationalisering wordt op deze wijze meer toegankelijk voor duale studenten. Het auditpanel beveelt de opleiding aan met studenten hierover in gesprek te gaan en ziet mogelijkheden om internationalisering verder te ontwikkelen.

Lectoraten

De structurele samenwerking tussen de opleiding en de lectoraten verdient aandacht. De lectoraten zou studenten meer structureel in kunnen zetten bij hun onderzoek en de opleiding de lectoraten beter benutten bij het uitvoeren van ontwerpgericht onderzoek (zie paragraaf afstudeervorm).

Behoeftestages

Het auditpanel beveelt de opleiding aan met het werkveld en studenten in gesprek te gaan om de behoeften ten aanzien van de inhoud (en duur) van de stages en het aantal stageplaatsen GGZ en MGZ beter op elkaar af te stemmen.

- De behoefte van studenten aan een stageplaats in een bepaald werkveld en de toegewezen stageplaats sluiten niet altijd op elkaar aan.
- Het werkveld geeft aan dat niet alle beschikbare stageplaatsen in de MGZ of GGZ door de opleiding worden opgevuld.
- Eenduidige interpretatie van de competentiekaart en concrete handvatten om studenten te kunnen beoordelen door zowel docenten als het werkveld.
- Deskundigheidsbevordering voor werk- en praktijkbegeleiders (o.a. ontwikkelingen op het vakgebied, begeleiding en beoordeling van studenten), maar mogelijk ook medewerkers van een zorginstelling betrekken bij de innovatie van de beroepsontwikkeling op de leerwerkplaatsen.
- De duur en aansluiting van de stageperiodes.

Afstudeervorm

HBO-V kan zich bezinnen of zij de afstudeerprojecten in de vorm van ontwerpgericht onderzoek wil voortzetten, omdat deze op dit moment niet geheel verenigbaar zijn met de aansluiting van de onderzoeklijnen van de lectoraten en met de kernthema's van de grotestadsproblematiek. Het nadeel van het verwerven van eindkwalificaties (innovatietraject) is dat het kleine deelonderzoeken/implementatieplannen zijn, gericht op de individuele stage-afdeling. Hoewel dit bij de nieuwe afstudeerplaatsen nauw aansluit bij de wensen van de praktijk (iedere stageplaats herkent zich in het afstudeertraject) leidt dit niet tot kennissynthese die nuttig kan zijn voor de ontwikkeling van het vakgebied, omdat er geen samenvoeging van deze kennis plaatsvindt. Het auditpanel adviseert de opleiding deze discussie samen met de lectoraten te voeren (zie paragraaf lectoraten).

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige voltijd/ deeltijd / duaal			
Onderwerpen / Standaarden	Oordeel		
	Voltijd	Deeltijd	Duaal
Beoogde eindkwalificaties			
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	V	V	V
Programma			
Standaard 2. Oriëntatie programma	V	V	V
Standaard 3. Inhoud programma	V	V	V
Standaard 4. Vormgeving programma	G	G	G
Standaard 5. Instroom programma	G	G	G
Standaard 6. Studeerbaarheid programma	V	V	V
Standaard 7. Omvang en duur programma	V	V	V
Personeel			
Standaard 8. Doeltreffendheid personeelsbeleid	G	G	G
Standaard 9. Kwalificaties personeelsbeleid	V	V	V
Standaard 10. Omvang personeelsbeleid	V	V	V
Voorzieningen			
Standaard 11. Huisvesting en materiele voorzieningen	G	G	G
Standaard 12. Studiebegeleiding en informatievoorziening	V	V	V
Kwaliteitszorg			
Standaard 13. Periodiek evalueren	G	G	G
Standaard 14. Evalueren en verbetermaatregelen	V	V	V
Standaard 15. Betrekken van partijen bij interne kwaliteitszorg	G	G	G
Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties			
Standaard 16. Toetsen en eindkwalificaties	V	V	V
Samenvattend oordeel	V	V	V

BIJLAGE II Opleidings specifieke eindkwalificaties

In het competentieprofiel van HBO-V worden vijf beroepsrollen onderscheiden, welke zijn gekoppeld aan drie domeinen van zorg met bijbehorende kerncompetenties. De rol van 'Zorgverlener' is de basis voor het verpleegkundig beroep, waaraan de andere vier rollen zijn gekoppeld. Daarnaast gebruikt de opleiding in de afstudeerfase van elke variant naast het landelijke competentieprofiel ook de competentieprofielen van de specifieke zorggebieden binnen de drie afstudeerrichtingen 'Algemene gezondheidszorg (hierna AGZ)', 'Geestelijke gezondheidszorg (hierna GGZ)' en 'Maatschappelijke gezondheidszorg (hierna MGZ)'.

Domein	Beroepsrol	Kerncompetenties
Zorg	1. Zorgverlener	1.1 Verlenen van professioneel verantwoorde zorg op maat aan zieken, gehandicapten en stervenden 1.2 Toepassen van primaire, secundaire en tertiaire preventie 1.3 Op basis van programmatische aanpak informatie, voorlichting en advies geven aan individuen en groepen ten behoeve van een gezonde leefstijl
	2. Regisseur	2.1 Coördineren van verpleegkundige zorg 2.2 Coördineren van activiteiten die passen bij de doelen van een primair, secundair of tertiair preventieprogramma
Organisatie van zorg	3. Ontwerper	3.1 Meewerken aan de ontwikkeling en vaststelling van nieuwe zorgprogramma's 3.2 Bijdrage leveren aan het tot stand komen van verpleegbeleid 3.3 Participeren in het ontwerpen van kwaliteitszorg op afdelingsniveau
	4. Coach	4.1 Andere verpleegkundigen en verzorgenden helpen en steunen bij het uitvoeren van de vastgestelde taken en functies 4.2 Stagiaires, collega's steunen in hun professionele identiteit door hen met raad en daad ter zijde te staan
Beroep	5. Beroepsbeoefenaar	5.1 Vervullen van een actieve rol in de vernieuwing van het beroep en het bevorderen van het beroepsbewustzijn 5.2 Actief meewerken aan de bevordering van de deskundigheid van de beroepsgroep

Tabel 18 - Overzicht domeinen, beroepsrollen en kerncompetenties

Hieronder volgen de competenties van het Haagse profiel

Haagse-profiel	
I.	De Haagse professional kent zijn vak goed en weet situaties te beoordelen, is besluitvaardig en handelt (pro-)actief en resultaatgericht.
II.	De Haagse professional is een kritische gebruiker van wetenschappelijke kennis.
III.	De Haagse professional is zelfbewust en verantwoordelijk voor de ontwikkeling van zichzelf als professional, de ontwikkeling van het beroep en de organisatie en draagt bij aan de samenleving als geheel.
IV.	De Haagse professional werkt samen over de grenzen van disciplines en beroepen, afkomst, taal en cultuur en weet mensen samen te brengen. Hij opereert vanaf het begin van de opleiding over de grenzen van de hogeschool richting samenleving en is in staat diversiteit productief te maken.
V.	De Haagse professional oefent het beroep uit in een internationaal en multicultureel perspectief.

Tabel 19 – Competenties van het 'Haagse profiel'

Hieronder volgen de eisen die opleiding stelt aan afgestudeerden HBO-V. Studenten moeten aan het eind van hun studie competenties aan kunnen tonen op niveau 4²⁵.

Niveau 4 – Beginnend beroepsoefenaar HBO-V	
Vakbekwaamheid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analyseert benodigde kennis, vaardigheid en attitude in complexe verpleegsituaties en handelt hiernaar ▪ Plant de activiteiten zelfstandig en voert deze activiteiten uit en legt verantwoording af over het handelen ▪ Waarborgt kwaliteit van het verpleegkundig handelen ▪ Verantwoordt haar handelen vanuit de laatste evidence-based ontwikkelingen binnen het vakgebied ▪ Ontwikkelt nieuwe werkwijzen ter verbetering van bestaande methoden en technieken
Samenwerken (sociaal communicatieve bekwaamheid)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Initieert overlegsituaties en heeft een professionele inbreng in uiteenlopende (multi)disciplinaire overleggen ▪ Betreft de beroepscontext bij samenwerken en houdt rekening met individuele belangen ▪ Communiqueert adequaat in uiteenlopende werksituaties <p>Handelt vanuit toegekende verantwoordelijkheid en bevoegdheid</p>
Oordeelsvorming (kritisch denken, creatief)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Houdt rekening met de verschillende persoonlijke, ethische, sociaal-maatschappelijke en wetenschappelijke aspecten bij het interpreteren van de gegevens van uiteenlopende werksituaties en handelt hiernaar. ▪ Merkt veranderingen in de aspecten van de werksituaties op en past zijn handelen hierop aan ▪ Komt met uitvoerbare plannen voor vernieuwing ▪ Maakt gebruik van meerdere beschikbare informatiebronnen om werksituaties in te schatten.
Effectieve leerhouding	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Structureert, plant en stuurt zelfstandig het eigen leerproces en vraagt tijdig om ondersteuning ▪ Bewaakt eigen grenzen van deskundigheid en verantwoordelijkheid ▪ Draagt de consequenties van eigen keuzes ▪ Verwerkt feedback in het eigen handelen ▪ Motiveert zichzelf ▪ Werkt mee aan nieuwe ontwikkelingen
Reflecteren	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gebruikt theoretisch kader voor analyse verpleeg- en samenwerkingsituaties ▪ Confronteert anderen met de effecten van hun gedrag, is zich bewust van effect van eigen gedrag op anderen en houdt hier rekening mee ▪ Vergaart vanuit analyse zelfstandig kennis, evalueert ervaringen en verwerkt uitkomsten in een nieuwe aanpak ▪ Stelt vast welke factoren uit de persoons- en beroepscontext van invloed zijn op het handelen.

Tabel 20 – Beschrijving niveau 4 beginnend beroepsoefenaar

²⁵ Landelijk vergelijkbaar met niveau 5.

BIJLAGE III Schematisch overzicht opleidingsprogramma

De opleiding bestaat uit zestien periodes van elk 10 weken, waarin het onderwijs gericht is op telkens één thema of activiteit. Het onderwijs is op hoofdlijnen ingericht volgens het leerlijnenmodel van De Bie en De Kleijn.

Schema van het curriculum Voltijd

	<i>periode 1</i>	<i>periode 2</i>	<i>periode 3</i>	<i>periode 4</i>
<i>jaar 1</i>	AGZ	Praktijk	MGZ	GGZ
<i>jaar 2</i>	Minor	Ketenzorg Preventie Complexiteit	Praktijk	Kwaliteit
<i>jaar 3</i>	Praktijk Klinisch redeneren Verdieping afstudeerrichting	Minor	Onderzoek Visies Organisatiekunde Verdieping afstudeerrichting	Praktijk Ontwikkeling verpleegkundig beroep Verdieping afstudeerrichting
<i>jaar 4</i>	Minor	Praktijk Afstuderen	Praktijk Afstuderen	Praktijk Afstuderen

Schema van het curriculum Duaal

	<i>periode 1</i>	<i>periode 2</i>	<i>periode 3</i>	<i>periode 4</i>
<i>jaar 1</i>	AGZ	Praktijk	MGZ	GGZ
<i>jaar 2</i>	Praktijk Externe Stage Ketenzorg Preventie Complexiteit	Praktijk Ketenzorg Preventie Complexiteit	Praktijk Kwaliteit	Praktijk Kwaliteit
<i>jaar 3</i>	Praktijk Klinisch redeneren Verdieping afstudeerrichting	Praktijk Onderzoek Visies Verdieping afstudeerrichting	Praktijk Organisatiekunde Verdieping afstudeerrichting	Praktijk Ontwikkeling verpleegkundig beroep Verdieping afstudeerrichting
<i>jaar 4</i>	Praktijk Project	Praktijk Afstuderen	Praktijk Afstuderen	Praktijk Afstuderen

- tijdens de hoofdfase behalen studenten 15 studiepunten in de minorruimte.

Schema van het curriculum Deeltijd

	<i>periode 1</i>	<i>periode 2</i>	<i>periode 3</i>	<i>periode 4</i>
<i>jaar 1</i>	GGZ	GGZ Praktijk	AGZ	AGZ Praktijk
<i>jaar 2</i>	MGZ	MGZ Praktijk	Praktijk Kwaliteit	Praktijk Kwaliteit
<i>jaar 3</i>	Praktijk Ketenzorg Preventie Complexiteit	Praktijk Ketenzorg Preventie Complexiteit	Praktijk Organisatiekunde Verdieping afstudeerrichting	Praktijk Ontwikkeling verpleegkundig beroep Verdieping afstudeerrichting
<i>jaar 4</i>	Praktijk Klinisch redeneren Verdieping afstudeerrichting	Praktijk Onderzoek Visies Verdieping afstudeerrichting	Praktijk Afstuderen	Praktijk Afstuderen
<i>jaar 5</i>	Praktijk Project	Praktijk Afstuderen		

Tijdens de hoofdfase behalen studenten 15 studiepunten in de minorruimte.

Schema van het curriculum Duaal verkort

	<i>periode 1</i>	<i>periode 2</i>	<i>periode 3</i>	<i>periode 4</i>
<i>jaar 1</i>	Praktijk Plannen van zorg VWO	Praktijk Preventie Voorlichting VWO	Praktijk Ketenzorg Preventie Complexiteit	Praktijk Kwaliteit
<i>jaar 2</i>	Praktijk Onderzoek VWO	Praktijk Organisatiekunde	Praktijk Afstuderen	Praktijk Afstuderen
<i>jaar 3</i>	Praktijk Afstuderen			

BIJLAGE IV Programma en werkwijze en verantwoording keuze voor gesprekspartners

Auditprogramma Uitgebreide Opleidingsbeoordeling t.b.v. bacheloropleiding Verpleegkunde – Haagse Hogeschool

Varianten: Voltijd, Deeltijd en Duaal

Locatie: De Haagse Hogeschool, Johanna Westerdijkplein 75, 2521 EN Den Haag

Programma dinsdag 5 juni

Tijd	Locatie	Gesprekspartners	Audit panel	Onderwerpen
08:00 – 08:15	SL 1.29		audit panel	Inloop auditpanel
08.15 – 09.15	SL 1.29		audit panel	vooroverleg
09.15 – 10.00	SL 1.29	Directie en opleidingsmanagement Son Burgers - directeur Erik Pastors – teamleider a.i.	audit panel	<ul style="list-style-type: none"> - Strategisch beleid, visie, missie (MVS) - Ontwikkelingen in het werkveld / relatie beroepenveld - Marktpositie / positionering & profilering - Internationale focus - Visie op toegepast onderzoek / lectoraat & kenniskring - Kwaliteitszorg - Personeelsbeleid / Scholing - Resultaten / Onderwijsrendement
10.00 – 10.15	SL 1.29			- intern overleg
10.15 – 11.15	SL 1.29	Coördinatoren Norbert Huyer - Curriculumcommissie Chris Walner - Propedeuse Pit van Nes – Tweede jaar Ben van Galen – Vierde jaar Dirkje Oldenhuis - Praktijkleren Willemien van der Weerd – Internationalisering Agnes van der Tol (BV/instream-doorstroom)	audit panel	Inhoudelijk opleidingskader en curriculum <ul style="list-style-type: none"> - Curriculumontwikkeling, -evaluatie en -bijstelling in het algemeen - Kenmerken van het programma (karakteristieken) - Samenhang programma (ook aansluiting instroom – propedeuse) - Praktijkcomponenten - Internationalisering - Toetsbeleid - Toegepast onderzoek - Programma studieloopbaanbegeleiding / Studeerbaarheid, studielast
11.15 – 11.45	SL 1.29			- intern overleg - bestudering documenten ter inzage
11.45 – 12.15	SL 1.29	Leden examencommissie Inge Audenaerde – voorzitter ex.ci. Pit van Nes – lid ex.ci Huub Sibbing – voorzitter toetsci.	audit panel	<ul style="list-style-type: none"> - Taken en rollen van de examencommissie - Bevoegdheden, ook met het oog op de Wet Versterking Besturing - Relatie tot het management - Kwaliteitsborging toetsen en beoordelen - (Relatie tot de) toetscommissie - Kwaliteitsborging afstudeerders
12.15 – 13.00	SL 1.29	Lunch	audit panel	- intern overleg - bestudering documenten ter inzage
13.00 – 13.30		Rondleiding Margreet Gravesteyn Annemarie Bergsma	Deel audit panel	- Verificatie algemene en opleidingsspecifieke voorzieningen (denk aan: mediatheek, ICT-voorzieningen, studentvolgsysteem)
13.30 – 14.15	SL 1.29	Open spreekuur	Deel audit panel	

Tijd	Locatie	Gesprekspartners	Audit panel	Onderwerpen
		Inzage materiaal	Deel audit panel	- bestudering documenten ter inzage
14.15 - 14.30	SL 1.29		audit panel	- intern overleg - bepaling pending issues
14.30 - 15.30	SL 1.29	Docenten Norbert Huyer (voltijd, onderzoek) Kitty Martens (voltijd, deeltijd en verkort-duaal) Mieke Ridder (voltijd, beroepsvaardigheden) Dirkje Oldenhuis (voltijd, verkort-duaal, beroepsvaardigheden, leerwerkplaats) Chris Wallner (medische biologie, propedeuse) Huub Sibbing (voltijd, deeltijd)	audit panel	- Relatie met / input van beroepenveld - Ontwikkelingen beroepsdomein - Internationale focus - Programmaontwikkeling - Inhoud programma - Toetsen en beoordelen - Begeleiding - Professionele ruimte / scholing - werkdruk
15.30 - 15.45	SL 1.29			- intern overleg
15.45 - 16.45	SL 1.29	Studenten Britt van Leijden, VT 4 Dina Getahun, VT 3 Moni van Berkel, DT 1 Anette de Hoog, VT 1 Talitha Pieneman, VT 2 Natasja van Holten, Du 3 Rene Batens, VKD 2		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kwaliteit docenten ▪ Informatievoorziening - Aansluiting vooropleiding / toelating - Toetsen en beoordelen - Studiebegeleiding (incl. buitenschoolse component / stages) - Studeerbaarheid / studielast - Materiële voorzieningen - Afstuderen
16.45 - 17.30	SL 1.29	Kwaliteitszorg Norbert Huyer – voorzitter werkgroep Kwaliteitszorg Monique Deleu – stafmedewerker Kwaliteitszorg Chris Wallner, coördinator Propedeuse Pit van Nes, coördinator Tweede jaar		- Evaluatie van resultaten - Maatregelen tot verbetering - Betrekken van medewerkers, studenten, alumni, werkveld - monitoring & verantwoording
17.30 - 18.00	SL 1.29			- intern overleg / terugkijken op dag 1 - bepaling pending issues

Programma woensdag 6 juni

Tijd	Locatie	Gesprekspartners	Audit panel	Onderwerpen
08:00 – 08:15	SL 1.29		audit panel	Inloop auditpanel
08.15 – 08.45	SL 1.29		audit panel	- intern overleg
08.45 – 09.30	SL 1.29	Leden van de kenniskring Angela Tuijp, lid kenniskring Psychogeriatric Kitty Martens, lid kenniskring Mantelzorg Peter Bakens, lid kenniskring Psychogeriatric Janke Damoiseaux, lid kenniskring Revalidatie	audit panel	- onderzoek - invloed op / betrokkenheid bij het programma - betrokkenheid docenten en het werkveld - resultaten
09.30 – 10.00	SL 1.29	Opleidingscommissie Christine Verhoeven, voorzitter Andrew Dharmoputro, lid Florine Walburg, lid Peter Bakens, docent lid	audit panel	- interactie met het management - rol bij de interne kwaliteitszorg - mate van betrokkenheid in het besluitvormingsproces
10.00 – 11.00	SL 1.29	Materiaalinzage	Deel audit panel	- bestuderen afstudeerwerkstukken
		Lesbezoek – Bijwonen verdediging meesterproef	Deel audit panel	- bezoek colleges en lessen inplannen
11.00 – 11.15	SL 1.29			- intern overleg
11.15 – 12.00	SL 1.29	Vertegenwoordigers werkveld Eelco Korpershoek (Reinier de Graaf Ziekenhuis) Sandra Kramer (Florence, maatschappelijke gezondheidszorg, ouderenzorg) Wilma Kemp (Medisch Centrum Haaglanden) Dieuwke Harkema (Parnassia Bavo Groep)	Audit panel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kwaliteit van het programma en de afgestudeerden ▪ betrokken bij de interne kwaliteitszorg
12.00 – 12.30	SL 1.29	Wie het betreft	Audit panel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ (indien van toepassing) pending issues
12.30 – 13.15	SL 1.29	Werklunch	Audit panel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bepaling voorlopige beoordeling
13.15 – 13.45	SL 1.27	Iedereen	Audit panel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ korte terugkoppeling

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende (voltijd, deeltijd en duale) opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van november 2011. Daarin staan de standaarden vermeld waarop een Evaluatiebureau zich bij de uitgebreide opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan een Evaluatiebureau moet bepalen of de basiskwaliteit van die opleiding als voldoende kan worden beoordeeld.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de voltijd-, deeltijd- en duale variant. De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Het auditpanel bestond uit twee externe onafhankelijke deskundigen, een student van een verwante opleiding, een voorzitter en werd ondersteund door een gecertificeerde secretaris vanuit Hobéon Certificering. De NVAO heeft haar goedkeuring gehecht aan dit auditpanel. (Zie bijlage VI).

Verantwoording van de keuze van gesprekspartners

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Tijdens het locatiebezoek heeft het auditpanel een les bijgewoond in het skillslab en met de daar aanwezige studenten gesproken.

Het oordeel van het auditpanel werd vastgelegd in een conceptrapport dat aan de opleiding werd voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 22 november 2011'.

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 16 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien tenminste de standaarden 1, 3, 6, 9, 13, 14, 15 en 16 als 'goed' worden beoordeeld.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien tenminste de standaarden 1, 3, 6, 9, 13, 14, 15 en 16 als 'excellent' worden beoordeeld.

BIJLAGE V Lijst geraadpleegde documenten

Lijst geraadpleegde documenten, conform richtlijn van de NVAO

- Kritische reflectie opleiding
- Organigram instelling / Organigram opleiding.
- Domeinspecifiek referentiekader en de eindkwalificaties / Schematisch programmaoverzicht.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
  - kerncompetenties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docent(en) en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
  - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
  - differentiatie in graad uitgedrukt in % van het totaal.
- Overzichtslijst van *alle* afstudeerwerkstukken (meesterproeven) van de laatste twee jaar (inclusief portfolio's waaruit het door de student bereikte eindniveau kan worden afgeleid).
- Overzicht van de contacten met het werkveld.
- Samenvatting en analyse recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie.
- Verslagen overleg in relevante commissies / organen.
- Documentatie over student- en docenttevredenheid.
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Handboeken en overig studiemateriaal.
- De door het panel bepaalde representatieve selectie van afstudeerwerkstukken van de afgelopen twee jaar met beoordelingscriteria en normering (zie standaard 16 – gerealiseerd niveau):
  - A) Van de volgende 16 afgestudeerden (11 voltijd, 3 duaal en 2 duaal-verkort) heeft het auditpanel totaal 15 meesterproeven en 7 portfolio's voorafgaand aan de audit bekeken.

Studentnummer		
Voltijd	Duaal (inclusief verkort)	Deeltijd ²⁶
○ 07005105	○ 09032754	-
○ 07034237	○ 09058435	
○ 07016670	○ 09077677	
○ 07051735	○ 08010699	
○ 07005210	○ 20062424	
○ 07005229		
○ 07072848		
○ 20065245		
○ 20062320		
○ 20066161		
○ 20067976		

- B) Van de volgende 6 afgestudeerden (4 voltijd en 2 duaal) heeft het auditpanel meesterproeven en/of portfolio's tijdens de audit bekeken.

²⁶ De deeltijdvariant kende ten tijde van de audit nog geen afgestudeerden.

Studentnummer		
Voltijd	Duaal	Deeltijd
o 20062073	o 07082851	-
o 08043671	o 09025766	
o 09055126		
o 08036594		

Lijst van geraadpleegde additionele documenten

Naast de hierboven genoemde documenten heeft het auditpanel naar aanleiding van zijn documentanalyse en naar aanleiding van de gesprekken tijdens het locatie bezoek, ook de volgende documenten geraadpleegd.

- Jaarverslag werkgroep Praktijkleren
- Jaarverslag opleidingscommissie
- Jaarverslag werkgroep Internationalisering
- Jaarverslag werkgroep Domotica/Skillslab

BIJLAGE VI Overzicht auditpanel

Samenstelling, korte functiebeschrijvingen (cv's) en onafhankelijkheidsverklaringen van voorzitter, leden en secretaris.

Samenstelling en expertise van het auditpanel laten zich als volgt weergeven:

Panelleden	Expertise - audit - kwaliteitszorg	Expertise - onderwijs	Expertise - werkveld	Expertise - vakinhoud	Expertise - internationaal	Expertise - studentzaken
Drs. R.B. van der Herberg voorzitter	X					
Dr. M.J.M. Adriaansen vakdeskundige		X	x	X	X	
Drs. P.A. Bosselaar werkvelddeskundige		x	X	x		
A.M. van Elst studentlid						X
I.M. Gies Broesterhuizen BEc secretaris	X					

Op 29 mei 2012 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het panel van de hbo-bacheloropleiding Verpleegkunde, nummer 000499 - Haagse Hogeschool.

Korte functiebeschrijvingen panelleden

1	De heer Drs. R.B. van der Herberg, partner Hobéon en ruime ervaring met audits voortgezet en hoger onderwijs, schoolleider van een grote onderwijsorganisatie
2	De heer drs. P.A. Bosselaar is als directeur Zorg verantwoordelijk voor twee woon-zorgcentra en een verpleeghuis, thuiszorg (zowel AWBZ als WMO) in de gemeenten Ede en Veenendaal, Maatschappelijke dienstverlening en thuisbegeleiding.
3	Mevrouw dr. M.J.M. Adriaansen is als lector verbonden aan het Lectoraat Langdurige Zorg bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
4	De heer A.M. van Elst, tweedejaars student HBO-V van Hogeschool Leiden. Alvorens hij de overstap maakte naar het hbo heeft hij de universitaire bachelorpropedeuse Gezondheidswetenschappen gehaald. Vanaf 2011 is hij als verzorgende werkzaam bij Stichting Humanitas.

Secretaris/Coördinator

Mevrouw I.M. Gies Broesterhuizen BEc	Gecertificeerd november 2010
--------------------------------------	------------------------------

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Dr. R.B. van der Herberg

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Opleiding tot Verpleegkundige hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

De Haagse Hogeschool

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats:

Datum:

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Drs. P.A. Bosselaar, Varleriuslaan 1, 6865 JA Doorwerth

---

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Opleiding tot Verpleegkundige hbo-bachelor

---

aangevraagd door de instelling:

De Haagse Hogeschool

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Doorwerth

Datum: 13 februari 2012

Handtekening:

P.A. Bosselaar

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

M.J.M. Adriaansen

Rustvenseweg 20, 5375KW Reek

---

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Opleiding tot Verpleegkundige hbo-bachelor

---

aangevraagd door de instelling:

De Haagse Hogeschool

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Nijmegen

Datum: 06-02-2012

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

A.M. van Elst
Soetendaalsekade 54-1
3036EB Rotterdam

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Opleiding tot Verpleegkundige hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

De Haagse Hogeschool

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Rotterdam

Datum: 5 mei 2012

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Mevrouw I.M. Gies Broesterhuizen

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Opleiding tot Verpleegkundige hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

De Haagse Hogeschool

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Den Haag

Datum: 10 - 2 - 2012

Handtekening:

